

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVII.

Celovec, petek, 1. december 1972

Štev. 48 (1585)

VODSTVO SZDL SLOVENIJE UGOTAVLJA:

Boj koroških Slovencev

naletel na enako prizadetost
in enotno podporo v vsej Jugoslaviji

Predsedstvo in izvršni odbor republiške konference SZDL Slovenije sta — kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista — na skupni seji 18. novembra 1972 obravnavala problematiko slovenskih narodnostnih skupnosti v Avstriji, Italiji in Madžarski. Ponovno pa so o tej problematiki razpravljali na skupni seji predsedstva in izvršnega sveta 25. novembra, ko so sprejeli posebno sporočilo o položaju Slovencev v Avstriji, Italiji in Madžarski.

Uvodoma je v sporočilu ugotovljeno, da se je sodelovanje s slovenskimi narodnostnimi skupnostmi v sosednjih državah okrepilo, in sicer ne samo v okviru SZDL, temveč tudi v družbenopolitičnih skupnostih in organizacijah, samoupravnih skupnostih, družbenih organizacijah itd. To sodelovanje, ki postaja skrb vse družbe, je treba še izboljšati, še posebej na gospodarskem področju, ki je doslej zastajalo za drugimi področji.

V boju za obstoj in nadaljnji razvoj — pravi potem sporočilo — so Slovenci v Italiji in Avstriji spoznali, da je nujno enotno nastopati, kadar gre za splošne koristi slovenske narodnostne skupnosti oziroma za njene zahteve do političnih in oblastvenih organov v državi, kjer žive.

Takšna enotnost prispeva tudi h krepitvi demokratičnih sil in je pomembna tudi za boj z reakcionarnimi in konservativnimi silami v Evropi, ki se krepijo in so v ofenzivi tudi na naših mejah z Italijo in Avstrijo. Še posebej se kažejo na območjih, kjer žive zamejski Slovenci in na vprašanih njihovega nacionalnega, političnega in socialnega statusa pa tudi v težnji, da bi zavirali dobrososedske odnose. Te konservativne težnje se bodo brez dvoma poskušale izraziti tudi v razbijanju enotnosti Slovencev, kar bi seveda bilo zgolj v škodo zamejskih Slovencev kot skupnosti in posameznikov. Tudi zato je skupna spomenica zamejskih Slovencev v Avstriji in Italiji z njihovega srečanja v Celovcu dne 10. novembra 1972 pomemben prispevek k utrjevanju te enotnosti.

O zadnjih dogodkih na Koroškem pa je v sporočilu, ki sicer govori tudi o položaju slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in Madžarski posebej poudarjeno:

V Avstriji je bilo zadnje čase nekaj znamenj, ki so kazala na to, da bo avstrijska vlada začela odločneje reševati obveznosti Avstrije do slovenske manjšine, izhajajoče iz državne pogodbe o ustanovitvi neodvisne in demokratične Avstrije. Ustvarjen je bil vtis, da bo po 17 letih za slovensko manjšino in za Avstrijo samo usodne neodločnosti v reševanju teh vprašanj vendarle Avstrija izpolnila obveznosti državne pogodbe, za kar se je slovenska narodnostna skupnost doslej zama borila. Izglasovani zakon o dvojezičnih napisih je nepopolna osnova za delno uresničitev ustreznih določb iz 7. člena avstrijske državne pogodbe. Toda že tak zakon je v Avstriji povzročil, da so odkrito nastopile reakcionarne nacionalistične, nacionalistične in konservativne sile. Z organiziranimi, nasilnimi, protizakonitimi in neoviranimi akcijami proti dvojezičnim napisom so te sile dejansko ogrozile ne samo obstoj Slovencev in dobre avstrijsko-jugoslovanske odnose, temveč so prešle v napad na de-

mokratsko ureditev same Avstrije. S tem je bila tudi svetovna demokratična javnost resno opozorjena, da v Avstriji deluje organiziran neonacistični in nacionalno-šovinistični teror.

Sprejem ob jugoslovanskem državnem prazniku

Jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej in soproga sta priredila v ponedeljek sprejem v počastitev državnega praznika SFR Jugoslavije.

Sprejem je bil v prostorih Mestne hiše v Celovcu, kjer so se zbrali vodilni predstavniki političnega, kulturnega in gospodarskega življenja dežele, med njimi deželni glavar Sima s člani deželne vlade in predsednik deželnega zbora Tillian s številnimi deželnimi poslanci.

Sprejema so se udeležili tudi mnogi zastopniki osrednjih in krajevnih narodno-političnih, kulturnih in gospodarskih organizacij koroških Slovencev.

Predsedstvo in izvršni odbor republiške konference SZDL Slovenije ugotavljata, da ob teh nastopih fašističnega nasilja nikakor ni mogoče razumeti neodločnega, popuščajočega ravnanja avstrijske vlade. To je veliko bolj zaskrbljujoče, ker sedanji pritiski na koroške Slovence nadaljujejo desetletja trajajoči proces poslabševanja položaja manjšine, kar ima svoje korenine v prosluli germanizaciji. Samo tako si je tudi mogoče razlagati stopnjevanje terorja na Koroškem.

Jugoslavija je v skladu z načeli svoje politike zainteresirana za dobre odnose z vsemi sosednjimi državami in tudi z Avstrijo. Ob sedanjih dogodkih v Avstriji pa smo v Sloveniji in Jugoslaviji upravičeno zaskrbljeni za nadaljnji razvoj medsebojnih odnosov. V okvir teh odnosov sodi predvsem tudi vestranski in neoviran nacionalni, gospodarski in kulturni razvoj slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Glede manjšin pa je Avstrija v državnih pogodbah, katere podpisnica je tudi Jugoslavija, prevzela zelo določene obveznosti. Jugoslavija zahteva — in to je njena dolžnost do delov njenih narodov — da Avstrija v celoti uresniči državno pogodbo. Toa pogodba tudi ne pozna nobenih predhodnih pogojev, kot naj bi bilo „ugotavljanje manjšine“ itd.

V času, ko teko priprave za konferenco o evropski varnosti in sodelovanju, vzbujata nasilje in delovanje šovinističnih sil v Avstriji občutek nezaupanja glede tega, ali je Avstrija zares pripravljena sodelovati v teh skupnih naporih evropskih narodov. Če se sosednja Avstrija ne bo postavila po robu fašističnemu delovanju na svojem ozemlju in ne bo uredila vprašanja položaja manjšin, bo Jugoslavija v interesu

TRENUTNI POLOŽAJ NA KOROŠKEM:

Zatišje pred novim navalom?

Po sramotnih orgijah šovinizma, s katerimi so nemški nacionalisti in njihovi nabujskani pomočniki v minulih tednih dokazovali svojo domovinsko zvestobo, je trenutno na Koroškem razmeroma mirno.

Toda mir, ki zdaj vlada v deželi, ni pravi mir. To je tako imenovani „pokopališki mir“, kajti dvojezičnih napisov, ki so bili zunanji povod za izpade proti Slovincem in njihovim pravicam, po zaslugi nacionalističnih vandalov in po krivdi popustljivih oblasti ni več. Hkrati pa je ta pokopališki mir očitno le zatišje pred novim navalom, saj je precej gotovo, da se določeni krogi na Koroškem tudi v bodoče ne mislijo sprijazniti s krajevnimi označbami in napisi v obeh deželnih jezikih.

Da bi ob morebitni novi postavitvi dvojezičnih napisov vladalo v deželi „primerno ozračje“, namreč že pridno skrbijo isti krogi, ki so načrtno pripravljali vzdušje tudi za dogodke v minulih tednih. Zaradi ostre reakcije ki jo je njihovo divjanje izzvalo v široki mednarodni javnosti, so zdaj nekoliko bolj previdni. Na zunaj celo zagotavljajo, da proti Slovincem nimajo prav ničesar. Toda v istem hipu hujskajo proti Slovincem in zastrupljajo ozračje z gesli o „prastrahu“, o „nesramnih zahtevah“ manjšine in o novi nevarnosti za domovino.

Sčuvanje na narodnostno mržnjo je imelo v preteklosti in ima tudi danes le ta namen, da bi se preprečilo sporazumno reševanje odprtih manjšinskih vpra-

šanj. Zato je sleherno popuščanje pred temi krogi ne le problematično, ampak naravnost nevarno. To smo dovolj jasno videli in doživeli v zadnjih tednih, ko so šovinistični skrajneži in z nacistično miselnostjo zastrupljeni elementi s svojimi protizakonitimi akcijami ob nerazumljivi toleranci oblasti resno ogrozili ugled Avstrije, tako da je zdaj tudi na mednarodni ravni konfrontirana z očitkom, da ni izpolnila svojih obveznosti iz državne pogodbe.

Hkrati s tem opominom na neporavnani dolg pa je bilo Avstriji prezentirano tudi nedvoumno opozorilo, da mora računati z nadaljnimi koraki internacionalizacije, če se ne bo brez odlašanja lotila odločnih ukrepov za popolno ter dosledno uresničevanje obveznosti, ki izhajajo iz državne pogodbe. Doslej še ni bilo ničesar slišati o takih ukrepih, razen nekaj nejasnih izjav glede komisije, o kateri pa izgleda še nihče nima določenih predstav. Eno pa je že zdaj gotovo: Če bi bil namen take komisije morda v tem, da bi se že doslej nepopolne in nezadovoljive rešitve še naprej okrnile in poslabšale, potem je njena zamisel prav tako zgrešena, kot je nemogoče pričakovati, da bi se mednarodna javnost s sedanjim „pokopališkim mirom“ dala prepričati, da je na Koroškem vse mirno in urejeno.

Po načelu, ki ga zastopa Avstrija glede Južne Tirolske, pa more o tem, kdaj je manjšinsko vprašanje rešeno, odločiti le prizadeta manjšina sama.

Nova slovenska vlada odločno za pravice manjšin

V ponedeljek je skupščina SR Slovenije izvolila nov izvršni svet. Za predsednika nove slovenske vlade je bil izvoljen dosednji sekretar sekretariata ZKS Andrej Marinc, za podpredsednike Rudi Čačinovič, dr. Aleksandra Kornhauser in inž. Tone Tribušon, ostali člani izvršnega sveta pa so: Tomaž Bizajl (republiški sekretar za prosveto in kulturo), Marjan Dolenc (republiški sekretar za gospodarstvo), Zvone Dragan, Jože Florjančič (republiški sekretar za finance), Pavel Gantar (republiški sekretar za delo), Franc Kočvar (republiški sekretar za narodno obrambo), inž. Boris Mikoš (republiški sekretar za urbanizem), Jože Novinšek (direktor zavoda SR Slovenije za planiranje), Marjan Orožen (republiški sekretar za notranje zadeve), inž. Franc Razdevšek, Bojan Škrk (republiški sekretar za pravosodje in občo upravo), inž. Miloš Šulin, Zora Tomič (republiška sekretarka za zdravstvo in socialno varstvo), Franjo Turk (sekretar izvršnega sveta) ter inž. Milovan Zidar (republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo).

Ko je v skupščini razložil programska izhodišča nove slovenske vlade, je predsednik Marinc med drugim poudaril, da bo izvršni svet „posebno skrbel in se zavzemal za urejanje in izboljšanje položaja, uveljavljanje pravic slovenskih manjšin v Italiji, Avstriji in Madžarski in širjenje sodelovanja z narodno matico, v skladu z meddržavnimi pogodbami, načeli mednarodnega prava in demokratičnih mednarodnih odnosov in v duhu dobrega sosedstva ter za stalno prisotnost teh vprašanj v odnosih s sosednimi državami“.

miru, varnosti, sodelovanja in v interesu svobodnega razvoja slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti v Avstriji to vprašanje postavila pred ustrezne mednarodne forume. V nadaljnjem intenzivnem navezovanju stikov z demokratičnimi progresivnimi silami v sosednjih deželah in v svetu bo SZDL še naprej opozarjala na vse te probleme.

Predsedstvo in izvršni odbor republiške konference SZDL Slovenije ugotavljata, da so dogodki na Koroškem in boj koroških Slovencev naleteli na enako prizadetost in enotno podporo zahtevam manjšine v vseh republikah in pokrajinah Jugoslavije. Od tod tudi soglasne zahteve delovnih ljudi Jugoslavije in njihova podpora prejšnjim in sedanjim diplomatskim in mednarodnim akcijam jugoslovanske vlade. Nota naše vlade, izjava predsednika Tita in zagotovila predsednika zveznega izvršnega sveta predstavnikom koroških Slovencev dokazujejo, da bomo v Jugoslaviji kot družba in kot država odločni tudi v prihodnje.

Manjšinsko vprašanje

ponovno v deželnem zboru

Ceprav je bila pred tedni v deželnem zboru posebna razprava o manjšinski problematiki, je bilo o tem vprašanju govora tudi prejšnji teden, ko je deželni zbor razpravljal in sklepal o deželnem proračunu za leto 1973.

Tokrat so o tem vprašanju govorili zlasti poslanci FPÖ in ÖVP, tako da je že iz tega jasno, da so bili tozadevni prispevki v pretežni meri negativni. Spet je bilo slišati zahteve po ugotavljanju manjšine, spet je bilo govora o „prastrahu“ in podobnih geslih, ki se jih poslužujejo koroški nacionalisti, da vnašajo nemir in nezaupanje med oba naroda v deželi. Prav tako so bile ponovljene zahteve po spremembi zakona o dvojezičnih napisih ter je bila znova izrečena kritika na račun socialistov, ker so ta zakon sprejeli „brez široke podpore“ in ker so s postavljanjem napisov začeli ravno pred 10. oktobrom.

Značilna je bila tudi izjava ÖVP-jevskega poslanca Knafla, ki je manjšino rotil, naj sodeluje v komisiji, ki bo razpravljala o spremembi zakona o dvojezičnih napisih, ker bodo sicer sklepi sprejeti mimo manjšine. Samo je pri tem očitno pozabil, da je ravno ÖVP tista, ki se je najbolj zavzemala za to, da mora biti v komisiji tudi predstavnik „windischarjev“, medtem ko je FPÖ-jevski poslanec Sturm še v deželnem zboru opozarjal na posledice, če v komisiji ne bi bilo predstavnika Heimatdiensta.

Deželni glavar Sima je glede zakona o dvojezičnih napisih izjavil, da gre zdaj za realizacijo teoretičnih osnov. Sicer pa je kritiziral, da se niso vse stranke dovolj odločno distancirale od protizakonitih akcij proti dvojezičnim napisom ter poudaril, da pač ni dovolj, se samo v „nedeljskih govorih“ priznavati k državnim pogodbam in k pravicam manjšine.

Za prelom na Koroškem

Ob takem divjanju nacionalističnih nestrpnosti na Koroškem in ob temu primerni reakciji samih koroških Slovencev, Slovenije, Jugoslavije in evropskega tiska se človek sprašuje, ali ni napočil za koroške Slovence prelomni trenutek.

Kar je ostalo 17 let za večji del Evrope prikriti, so osvetlili sami nemško-avstrijski nacionalisti s svojim uničevalnim „junaštvom“ v žarki luči. To je edina svetla točka v teh tragičnih dogodkih zadnjih tednov, lahko pa postane izhodišče za dejansko izvajanje vseh določb avstrijske državne pogodbe, torej odločilna za nadaljnjo usodo slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Nemoč oblasti, da bi preprečila odstranjevanje napisnih krajevnih tabel, ki jih je na podlagi posebnega zakona sama postavila, pomeni, da so v avstrijski družbi nacionalistična nestrpnost in ostanke nacistične preteklosti še zelo močni. Z njimi je obremenjena malone celotna (katoliška) Ljudska stranka, pa tudi del avstrijskih socialistov.

Razne organizacije, kot Heimatdienst, so samo drug stol, na katerega se presedajo razni veljaki Ljudske stranke, da svobodneje izpovedujejo svoje nacionalistične instinkte. Ljudska stranka je bila vso povojno dobo, z izjemo zadnjih nekaj let, najmočnejša stranka Avstrije. Oblast si je delila s Socialistično stranko, ali je celo vladala sama. Ta stranka nosi torej glavno krivdo, če ni bilo za koroške Slovence v sedemdesetih letih storjenega skoraj nič. Svojo krivdo potrjuje tudi danes z nasprotovanjem zakonu o dvojezičnih napisih, z odobravanjem nasilnega odstranjevanja tabel in s podporo nacionalističnim organizacijam.

Ni dvoma, da Ljudska stranka izrablja majhno koncesijo, ki jo avstrijski socialisti dajejo koroškim Slovincem v obliki napisnih tabel, za politični boj proti samim socialistom. Gre torej za del boja za oblast.

K razpletu položaja koroških Slovencev pripomorejo lahko štirje dejavniki, oziroma poti. Odločnost in enotnost koroških Slovencev v boju za svoje pravice, angažiranost demokratičnih sil avstrijske družbe, pritisk Jugoslavije na Avstrijo, da izpolnjuje celotno državno pogodbo in njeno izvajanje tudi zagotovi, in in končno pritožba Jugoslavije na podpisnice avstrijske državne pogodbe in na Združene narode.

Pogled nazaj nam neprestano kaže, da je akcija koroških Slovencev neobhodna komponenta v naporih za doseg cilja. Sama avstrijska družba v današnji notranjepolitični konstelaciji zmaga toliko, kolikor je v času socialistične vlade storila: sprejet je bil sila pomankljiv zakon o dvojezičnih topografskih napisnih tablah, ki pa ga ni sposobna izvajati.

Tudi pritisk Jugoslavije je pripomagal, da so avstrijska vlada, parlament in dežela napravili omejen korak. Ob zadnjih dogodkih se je ta pritisk stopnjeval v raznih oblikah, od diplomatskih korakov, prek odločnih zahtev zvezne vlade, slovenske skupščine, vlade, političnih in drugih organizacij, do množičnih demonstracij, očitno ima ta pritisk še premalo odziva na avstrijski strani, saj nadaljujejo z nasilnim odstranjevanjem na novo postavljenih napisnih tabel in Kreisky namiguje na morebitne spremembe zakona o tablah, kar bi pomenilo le poslabšanje že tako slabega in pomankljivega zakona.

Preostaja še pritožba na mednarodne forume. Na avstrijski strani presojajo danes to možnost le kot grožnjo sprčo znanega stališča Jugoslavije, da je treba izčrpati najprej vse možnosti v dvostranskih razgovorih med obema državama in preprečiti, da bi se tretji vmešal v spor, pri čemer bi mu šlo le za lastne koristi. Avstriji verjetno izključujejo pritožbo Jugoslavije na mednarodne forume tudi zato, da ne bi kaznovala socialistov, ki so danes na vladi in ki so pravzaprav le nekako začeli razreševati vprašanje slovenske narodnostne skupnosti.

Igra je vsekakor odprta. Če bo prišlo do iztrežnitve, ne skrajnežev, ker tega od njih ne moremo pričakovati, ampak Avstrijske ljudske stranke, in dela avstrijskih socialistov, ki skrajneže podpirata; če bo socialistična stranka pokazala dovolj poguma, odločnosti in načelnosti, se bo vprašanje koroških Slovencev lahko reševalo brez internacionalizacije.

Toda to mora priti do izraza takoj. Table morajo biti ponovno postavljene in morajo postati nedotakljive, izboljšati je treba sam zakon o topografskih napisih in izpolniti po črki in duhu celotni 7. člen državne pogodbe.

Rok za izpolnitev vseh dolžnosti avstrijske države do koroških Slovencev mora biti kratak. Izkazalo se je, da je čas zaveznik tistih, ki pravicam Slovencev nasprotujejo.

Ce ne bo v doglednem času uspeha, je priziv na mednarodne forume nujen. Saj smo vendar videli, da je podobna pot pripeljala vprašanje južnotirolskih Nemcev do uspešnega zaključka. Pa tudi nihče drug se ni vmešal, ker je skupščina Organizacije združenih narodov priporočila Avstriji in Italiji, naj to vprašanje uredita z medsebojnimi pogovori.

Ce pride neko vprašanje pred Združene narode, pomeni to hud udarec za ugled obtožene

V BOJ ZA PRAVICE MANJŠIN

se mora vključiti celotna javnost

Pred nedavnim je bilo v Ljubljani posvetovanje o aktualnih vprašanjih mednarodnih odnosov in temeljnih izhodiščih jugoslovanske zunanje politične dejavnosti. O položaju na Koroškem in v tej zvezi sploh o odnosih do zamejskih Slovencev je na posvetovanju govoril predsednik komisije CK ZKS Bogdan Osolnik, ki je poudaril, da uspešen boj za pravice manjšin ni odvisen zgolj od dejavnosti republiške in zvezne vlade, pač pa se mora v ta boj vključiti celotna javnost.

„Gre za vprašanje podružabljenja naše skrbi za rojake onstran meje,“ je naglasil Bogdan Osolnik, in to skrb mora prevzeti nase celotna javnost, vsi družbeni, gospodarski, politični in drugi dejavniki. Tako sodelovanje, ki naj bo silvarno in programirano, šele lahko zagotovi podporo trajni rešitvi odprtih vprašanj zamejskih Slovencev. Doseči moramo splošno vsenarodno podporo na vseh področjih boja za pravice slovenske narodnostne skupnosti zunaj meja.

Dogodkom na Koroškem je posvetil del svojega govora tudi član sekretariata CK ZKS Franc Šelinc, ko je minulo soboto ob otvoritvi novega tovarniškega obrata v Ko-

baridu govoril o prizadevanjih za ureditev temeljnih odprtih vprašanj v družbi in za nadaljnji razvoj samoupravljanja. Pri tem se je dotaknil odmeva, ki ga zbuja zadnji dogodek v Sloveniji in v tujini ter dejal, da izražajo bojazen za nadaljnji razvoj Slovenije oz. Jugoslavije tudi tisti, ki se navzven sicer deklarirajo za demokrate, a so hkrati pasivni in indiferentni do problemov slovenske manjšine tako v Avstriji kot v Italiji. Zato so sedanja dogajanja posebno na Koroškem resna preizkušnja njihove politike.

„Kultura manjšin bi morala pomeniti oplajanje kulture večinskih narodov,“ je menil Franc Šelinc. „Tako razumemo pri nas prisotnost manjšin sosednjih narodov. Ni nas strah dvojezičnih napisov. Nasprotno! Pred svetom smo ponosni nanje, saj je to navsezadnje perspektiva človeštva, v katerem bo odmiralo tisto, kar duši narode v razvoju. Tak bi moral biti tudi odnos do naših manjšin pri sosedih.“

Hkrati je govornik izjavil, da bo Slovenija še naprej gradila mostove s sosednjimi narodi, vendar pa ne za vsako ceno, kajti ko-risti in pravice manjšine bo varovala z vsemi sredstvi.

Šovinistični izpadi na Koroškem

ogrožajo norme mednarodnega prava

Na seji komisije za mednarodne odnose predsedstva ZKI, katere so se udeležili tudi predsedniki komisij za mednarodne slike CK republik in pokrajinskih komitejev, so med drugim razpravljali tudi o položaju slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v Avstriji.

V razpravi je bilo poudarjeno, da šovinistični izpadi, ki jih organizirajo neofašistične organizacije na Koroškem, bistveno kršijo norme mednarodnega prava in določila 7. člena avstrijske državne po-

godbe, katere podpisnica je tudi Jugoslavija. Člani komisije so podprli ukrepe in prizadevanja jugoslovanske vlade pri avstrijski vladi za zaščito slovenske manjšine na Koroškem.

O sedanjem položaju na Koroškem je bilo govora tudi na znanstvenem sestanku jugoslovanskega društva za mednarodno pravo v Novem Sadu. Na mednarodne vidike sedanjega položaja na Koroškem je opozoril sekretar komisije za vprašanja mednarodnih odnosov skupščine SR Slovenije Silvo Devetak. Zna-

ni zagrebški pravnik mednarodnega ugleda prof. dr. Juraj Andrassy pa je predlagal, da jugoslovanski mednarodni pravniki sprejmejo izjavo, v kateri bi prišla do izraza mišljenja glede položaja na Koroškem.

V zvezi s tem je bilo dogovorjeno, da se širši javnosti sporoči, da ima avstrijsko neizpolnjevanje državne pogodbe glede pravic manjšin škodljive posledice za dobre odnose med Jugoslavijo in Avstrijo ter za splošno evropsko politiko pomirjevanja.

Tudi gradiščanski Hrvati

zahtevajo pravice, zajamčene v členu 7

Koroški listi so že začeli objavljati „pisma bralcev“, iz katerih je mogoče slišati oz. razbrati očitke: vi koroški Slovenci niste dobri Avstrijci, ker zahtevate svoje pravice; gradiščanski Hrvati pa takih pravic nečejo, zato so dobri in lojalni avstrijski državljani.

Tako naziranje poznamo, saj je to tista miselnost, ob kateri sploh ne more biti govora o kakšnem pozitivnem reševanju manjšinskega vprašanja. To je goli nacionalizem in šovinizem, to je duh, ki je vodil koroške nacionaliste pri njihovih protizakonitih akcijah proti dvojezičnim napisom.

Toda kako pridejo avtorji takih dopisov do svoje čudne „logike“? Zelo enostavno: gradiščanski poslanec in župan Robak, katerega nagnjenja k asimilaciji so splošno znana, je namreč ponovno izjavil, da gradiščanski Hrvati ne želijo posebnih pravic, ker da so vsa njihova bistvena vprašanja že urejena in da manjšina sploh nečejo biti. Njegove izjave so bile seveda voda na mlin vsem tistim, tudi pri nas na Koroškem, ki ved-

no speš skušajo zabijati klin med narodno zavednimi Slovenci in Hrvati na eni ter narodnimi odpadniki na drugi strani.

Razumljivo, da so gradiščanski Hrvati odločno zavrnilo Robakove izjave. Hrvatsko kulturno društvo na Gradiščanskem in Hrvatski akademski klub, ki povezujejo narodno zavedne gradiščanske Hrvate, odrekata Robaku in podobnim renegatom pravico, da bi govorili v imenu hrvaške narodnostne skupnosti na Gradiščanskem, hkrati pa zahtevata od Avstrije, da izpolni svoje obveznosti iz člena 7 državne pogodbe, ki veljajo enako kot za Slovence tudi za Hrvate. Pri tem se predstavniki HKD sklicujejo na ponovne izjave Robaka o pripravljenosti za asimilacijo ter poudarjajo, da so taka stališča tendenciozna in nikakor niso dejanski odraz želja in interesov gradiščanskih Hrvatov. Dejanske želje gradiščanskih Hrvatov gredo — kakor že povedano — za doslednim in pravičnim izpolnjevanjem vseh določil člena 7 državne pogodbe. Prav tako pa so pred nedavnim — v našem listu smo o tem poročali — zahtevali tudi uvedbo rednih hrvaških oddaj v gradiščanskem radiu.

S svojim odločnim in vztrajnim prizadevanjem za doseg vsestranske enakopravnosti gradiščanski Hrvati dovolj jasno izpričujejo, da hočejo biti kaj več kot zgolj turistična atrakcija z narodnimi nošami in tamburicami — hočejo biti enako kot koroški Slovenci živa in dejavna narodnostna skupnost, zato tudi zahtevajo uresničitev pogojev, ki bodo jamčili njihov obstoj in nadaljnji razvoj.

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ — Zvezni kancler dr. Kreisky je napovedal, da bo komisija, ki naj bi proučila možnosti za spremembo zakona o dvojezičnih napisih, sklical takoj, čim mu bodo znani vsi člani te komisije. Hkrati je povedal, da bosta v komisiji zastopani tudi katoliška in protestantska cerkev. Predvsem pa naj bi bili v komisiji poleg „neposredno prizadetih“ še strokovnjaki, in sicer zgodovinarji, pravniki in izvedenci za manjšinska vprašanja, med katerimi naj bi po možnosti bil tudi kakšen inozemec, pri čemer dr. Kreisky misli na Dansko, ki ima velike izkušnje pri reševanju manjšinskih vprašanj. Kdo bodo predstavniki „neposredno prizadetih“, trenutno še ni povsem jasno, pač pa je kancler Kreisky že zavrnil tozadevno zahtevo Heimatdiensta. Obe slovenski organizaciji pa sta, kakor znano, sporočili, da bosta v komisiji sodelovali le pod pogojem, da v njej ne bodo predstavniki Heimatdiensta in v njem vključenih organizacij.

BEOGRAD — V sredo so v Jugoslaviji praznovali dan republike. Letošnje proslave in prireditve ob državnem prazniku so bile predvsem v znamenju 30-letnice I. zasedanja AVNOJ v Bihaču, kjer so bili položeni temelji novi socialistični Jugoslaviji. Na osrednji proslavi v Bihaču je govoril predsednik zvezne skupščine Mijalko Todorović, ki je poudaril: V času, ko so fašistične armade oblegale Leningrad, naskakovale Moskvo in se približevale Kaspijskemu morju, ko so držale pod seboj znaten del Afrike, Evropa pa je ječala pod fašistično okupacijo, ko torej niti od daleč ne bi mogli naslutiti poraza fašističnih armad in konca vojne — v tem času sredi revolucionarne narodnoosvobodilne borbe, je v svobodnem Bihaču zasedal edini svobodni parlament v okupirani Evropi — AVNOJ.

RIM — Zadnje nedeljo in ponedeljek so bile v Italiji delne občinske volitve, pri katerih so desničarske stranke utrpeli precejšnje izgube, medtem ko so napredne sile, zlasti socialisti in socialni demokrati, zabeležile vidne uspehe. Podoben je tudi izid dopolnilnih parlamentarnih volitev v dolini Aosta, kjer so desničarji zgubili tako poslance kot tudi senatorja, oba je dobila koalicijska socialistov in komunistov. Izid teh delnih volitev, pri katerih je glasovalo okoli 7 odstotkov Italijanov, ocenjujejo kot negativno sodbo o sedanji vladni koaliciji, v kateri socialisti niso več zastopani. To z drugimi besedami pomeni, da si italijansko ljudstvo spet želi prejšnjo vlado leve sredine.

NEW YORK — Predstavniki ameriške vlade je izjavil, da se bodo pogajanja med posebnim svetovalcem predsednika Nixona Kissingerjem ter severnovietnamskim predstavnikom Le Duc Thojem nadaljevala 4. decembra. V tej zvezi je glasilo severnovietnamske delavske partije „Nham Dan“ objavilo uvodnik, v katerem je rečeno, da Severni Vietnam želi doseči resnični mir in vzpostaviti normalne odnose z Ameriko, vendar pa ni pripravljen popuščati in se tudi ne namerava več pogajati o vprašanjih, ki so bila že rešena. „Če pa Washington ne bo držal besede in se bo povrnil k agresiji, vietnamsko ljudstvo ne bo imelo druge izbire, kot da nadaljuje vojno.“

BEOGRAD — Odbor za nagrado AVNOJ je izmed 80 predlogov izbral 14 dobitnikov letošnjih nagrad AVNOJ za ustvarjalnost in delo, ki je splošnega pomena za razvoj SFRJ. Med nagradenci sta tudi dva Slovenca, in sicer dr. Franc Novak na področju medicinskih ved (ginekologija) in Boris Ziherl na področju družbenih ved.

LONDON — Angleški list „Daily Express“ je objavil vest, da nekdanji Hitlerjev namestnik Martin Borman živi kot bogat podjetnik v Latinski Ameriki, kjer da je po zagotovilu omenjenega lista našel zatočišče ob podpori Vatikana, bivšega argentinskega predsednika Perona ter nekaj najvplivnejših politikov in finančnikov iz tega dela sveta. Podobne vesti so se v zadnjih letih vedno spet pojavljale, zato sloviti „lovec“ na nacistične vojne zločince dr. Simon Wiesenthal tudi sedanja poročila sprejema zelo skeptično.

WASHINGTON — Med Ameriko in Sovjetsko zvezo tečejo priprave za obisk sovjetskega voditelja Leonida Brežnjeva v Ameriki, kamor ga je povabil predsednik Nixon, ko je maja letos obiskal Sovjetsko zvezo. Tiskovni predstavnik Bele hiše Ronald Ziegler je v tej zvezi izjavil, da dokončnega datuma obiska še niso določili.

LIZBONA — Portugalska vlada je zelo arogantno zavrnila resolucijo varnostnega sveta OZN, v kateri je bila pozvana, naj konča kolonialno vojno in prizna afriškemu prebivalstvu pravico do samoodločbe in neodvisnosti. Portugalska vlada pravi, da varnostni svet nima pravice vmešavati se v notranje zadeve katere koli države, članice OZN.

„Koroška v pesmi, plesu in besedi“

Uspešen nastop koroških Slovencev v Kranju

Vez med koroškimi Slovenci in matičnim narodom je in bo vedno živa. Prav zdaj, v času, ko koroški Slovenci ponovno prestajamo hudo preizkušnjo, je ta vez posebno trdna. In to v vseh ozirih, posebno pa na kulturnem področju, saj je prav v zadnjih tednih prišlo do številnih medsebojnih gostovanj in kulturnih prireditev, na katerih smo koroški Slovenci dokazali svojo življenjsko moč.

Sodelovanje med kulturnimi organizacijami v občini Kranj in Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu je posebno živo. Zato je povsem razumljivo, da je prav iz Kranja prišla pobuda, da bi v Kranju priredili veliko kulturno manifestacijo, na kateri bi se koroški Slovenci predstavili v pesmi, plesu in besedi. Minulo soboto je prišlo do uresničitve tega načrta. Slovenska prosvetna zveza je organizirala skoraj vse svoje vključene pevske zборе, folklorni in inštrumentalni ansambel ter besedne ustvarjalce, ki so predstavili na prireditvi pod naslovom „Koroška v pesmi, plesu in besedi“ v dvorani kina Center v Kranju. Gostitelji naših kulturnih skupin so bili Zveza kulturno prosvetnih organizacij Slovenije, Zveza kulturno prosvetnih organizacij občine Kranj, kulturna komisija sindikalnih organizacij tovarne Iskra in delovne organizacije Kranj.

Že številne organizacije, ki so nastopile kot gostitelji oziroma prireditelji, so potrdilo za to, kako skrbno so to gostovanje pripravili. Najbolj zgovoren dokaz za odlično pripravo gostovanja pa je bila nabito polna dvorana kina Center, katero so ljubitelji koroške narodne pesmi, plesa in besede napolnili do zadnjega kotička, več sto obiskovalcev pa sploh ni več dobilo prostora in so se morali vrnili domov.

Pred več kot tisočglavo publiko in številnimi gosti je prireditev, ki je spadala v okvir praznovanja Dneva republike, otvoril predsednik občinske konference SZDL Kranj Tone Volčič. V svojih pozdravnih besedah je med drugim izrazil upanje, da bodo demokratične sile v Avstriji le zmagale in koroškimi Slovincem dale pravice, ki jim pripadajo. Potem pa je spregovoril predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter. Glavne misli iz njegovega govora objavljamo na posebnem mestu.

Naj zapišemo, da tako obsežne predstavitve kulturne dejavnosti koroških Slovencev v Sloveniji še ni bilo, saj je sodelovalo skupno okoli 170 pevk in pevcev, in sicer pevski zbori SPD „Jepa-Baško jezero“ iz Loč, SPD „Trta“ iz Žitare vasi, SPD Radiše, SPD „Zarja“ iz Železne Kaple, SPD „Danica“ iz Št. Vida v Podjuni, SPD „Edinost“ iz Pliberke, združeni pevski zbor SPD „Bilka“ iz Bilčova in SPD „Gorjanci“ iz Kot-mare vasi, pevski zbor „France Pasterk Lenart“, združeni moški pevski zbori Podjune in združeni mešani pevski zbori Koroške, nadalje folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple ter inštrumentalni trio

poročilo omenimo le posamezne zborovodje, ki so vodili pevske zборе, to so bili Šimej Triesnig, Jože Starc, Šimej Wrulich, Joško Wrulich, Valentin Hartman in Hanzej Kežar, ki je kot vodja stal največkrat na odru, saj je poleg svojega zbora vodil tudi pevski zbor „France Pasterk-Lenart“ in združene mešane zборе, združene moške zборе je spremljal s harmoniko, razen tega pa je nastopal tudi s svojim inštrumentalnim ansamblom „Korotan“. Folklorno skupino iz Železne Kaple kot znano vodita Miha Travnik in Jelka Kuhar. Tu naj posebej še omenimo, da so pevke in pevci solisti tako v zborih kot v inštrumentalnem ansamblu želi posebne aplavze.

V imenu gostiteljev se je vsem sodelujočim zahvalil Silvo Ovsenk, ki je ob tej priložnosti zborovodjem izročil plakete mesta Kranj, književnikom pa plakete Francea Prešerna. V tem poročilu naj še omenimo, da je celoten spored posnela Radiotelevizija Ljubljana in ga bo predvidoma oddajala okoli 15. decembra.

Po prireditvi je za naše goste predsednik občinske skupščine Kranj Slavko Zalokar priredil sprejem.

Ob koncu naj v imenu vseh sodelujočih in v imenu Slovenske prosvetne zveze gostiteljem izrazimo zahvalo za tako prisrčen sprejem. Pravtako pa velja zahvala vsem sodelujočim, ki so doprinesli k temu uspešnemu gostovanju in predstavitvi kulturne ustvarjalnosti koroških Slovencev.

Z vami smo v prizadevanjih za narodnostne in človeške pravice

Medtem ko je v kinu Center v Kranju tekla prireditev oziroma gostovanje koroških pevskih zborov, ansamblov in literatov, je za naše rojake iz Slovenj Gradca prispel telegram, katerega je med prireditvijo prebral predsednik ZSO. Telegram je imel sledečo vsebino:

Občani mesta Slovenj Gradec zbrani na proslavi dneva republike v Umetnostni galeriji in Koroški akademski oktet iz Ljubljane čestitamo koroškim pevskim zborom ob manifestaciji koroških pesmi in zagotavljamo da smo z vami v prizadevanjih za narodnostne in človeške pravice.

Občani mesta Slovenj Gradec in Koroški akademski oktet

Za izraženo solidarnost in čestitke se Slovenska prosvetna zveza v svojem imenu in v imenu vseh sodelujočih koroških Slovencev občanom mesta Slovenj Gradec in Koroškemu akademskemu oktetu iskreno zahvaljuje.

NE SMEMO BITI BREZBRIŽNI

NAPRAM POJAVOM AGRESIVNEGA NACIONALIZMA IN NOVEGA FAŠIZMA

Koroška danes ni dežela otožne pesmi, ne dežela sanjavih jezer, mirnih vasi in čudovitih gozdov; Koroška pa danes tudi ni kot dežela na stičišču treh narodov, treh držav in treh kultur model združene Evrope — današnja Koroška je dežela nestrpnosti, nemira in sovražnega nastrojenja proti slovenski narodnostni skupnosti, ki ji odrekajo domovinsko pravico, ker nočejo priznati njene prisotnosti.

Tako je poudaril predsednik ZSO dr. Franci Zwitter minulo soboto na „Koroškem večeru“ v Kranju, ko je govoril o današnjem položaju na Koroškem. Ugotovil je, da so nacionalistični krogi, ki so odgovorni za vse protislovenske ustrahovalne akcije, najbolj glasni besedniki javnega mnenja ter je njihov vpliv tako močan, da se jim molčeča večina ne upa zoperstaviti. To je sad petdesetletne protislovenske gonje, ki je uspela razdvojiti slovensko ljudstvo na Koroškem na zavedne in nezavedne člane ter ožigosati tiste, ki so ostali zvesti svojemu narodu, za nezanesljive in nelojalne, medtem ko tiste, ki so se odpovedali svojemu ljudstvu, časti kot domovini zveste junake. „Družba, ki ustvarja take ljudi, ki se babajo, da so se izneverili svojemu ljudstvu in ki jih sama hvali kot domovini zveste, ne more biti zdrava. Povsod na svetu imajo za take ljudi poseben naziv in celo v džungli velja zakon, da se vsako bitje bori za obstoj svoje vrste in svoje posebnosti. Le na Koroškem je v kulturnem svetu 20. stoletja junak tisti, ki se odpove svojevrstnosti in bo obsojen tisti, ki hoče ostati zvest svojemu izvoru, svojemu jeziku in svoji narodnostni posebnosti ter se za te vrednote bori.“

Omenil je tudi geslo o tako imenovanem prastrahu, ki naj bi baje imel svoj izvor v času pred 50 leti, ko se je slovensko ljudstvo v zaupanju na Wilsonove obljube poskušalo združiti. „Čudno, da govorijo o tem prastrahu prav tisti, ki se vedno spet ponašajo s svojim junaštvom in s svojimi obrambnimi boji. Kaj, če bi tudi koroški Slovenci, če bi ves slovenski narod obujal tak prastrah, ki bi ob krvavih zločinih, katere je zakrivil nad našim ljudstvom tisočletni rajh, bil brez dvoma upravičen. Toda mi ne gojimo maščevalnih misli, pač pa nas opominjajo grobovi padlih borcev na 49 pokopališčih širom koroške zemlje, da ne smemo biti brezbrizni napram pojavom agresivnega nacionalizma in novega fašizma. In če govorijo o ogroženosti meje, potem lahko povemo, da koroški Slovenci nikdar nismo ogrožali meje, pač pa smo šli v boj proti fašističnemu okupatorju, ki je odgnal nad 300 naših družin z naše zemlje in je hotel pozneje pregnati še drugih 40.000 Slovencev. Resnično v nebo vpijejo krivice, ki bi upravičeno povzročile prastrah. Toda mi ne želimo ponovitve takih časov, zato smo tudi proti ustrahovanju našega človeka in se bomo odločno borili proti vsem, ki bi radi obnovili čase, ki jih je obsodil ves kulturni in miroljubni svet. Zato tudi nismo na nasilje reagirali z nasiljem, na nezakonite akcije z nezakonitostjo, pač pa smo bili pri siljenju, ko oblast ni mogla ali ni hotela preprečiti nasilnih akcij, da se za zavarovanje in doseg mednarodno nam zajamčenih pravic obrnemo za pomoč na matični narod in njegovo državo.“

Predsednik ZSO se je zahvalil jugoslovanskim narodom za solidarnost in iskreno zavzetost za težki položaj koroških Slovencev ter dejal, naj bo izraz in poklon te hvaležnosti naša pesem — tista koroška ljudska pesem, ki nas je bodrila v vsej našizgodovini in je najlepši izraz naše žive povezanosti z narodno celoto. „Z našim obiskom pa nočemo rušiti meje, marveč hočemo tudi v tem času najhujše napetosti izpolnjevati plemenito nalogo vsake manjšine, da povezuje naroda sosedu. Slej ko prej smo namreč prepričani, da je v današnjem času stremljenja po odstranitvi sleherne napetosti in po zavarovanju miru v Evropi manjšinska in narodnostna vprašanja mogoče reševati samo ob dobrososedskih odnosih in v pogajanju ter sodelovanju med pristojno vlado in prizadeto narodnostno skupnostjo. Mednarodna intervencija je samo zadnje sredstvo, lahko pomaga in pospešuje rešitev, rešitev pa je mogoča samo ob iskreni pripravljenosti večinskega naroda in njegove države, da zagotovi manjšini vse pravice, ki ji gre. Na drugi strani pa je še vedno nesporno in edino pravilno načelo, da je najboljši garant za mirno in neporušljivo mejo enakopravno, zadovoljno ljudstvo. Velja slej ko prej načelo, ki ga je tako lepo in resnično izpovedal veliki genij, največji slovenski pesnik France Prešeren: Žive naj vsi narodi/ki hrepene dočakat dan/ko koder sonce hodi/prepir bo iz sveta pregnan/da rojak prost bo vsak/ne vrag — le sosed bo mejak!“

STONE SVETINA

151

UKANA

DRUGA KNJIGA

Duletu, ki je bil postavljen za šefa operativnega odseka korpusa, ni bilo prav, da so mu brez pravih razlogov odvzeli poveljstvo divizije. Rad je vodil ljudi, navadil se je na fante iz brigad in oni nanj. Ni se navduševal za delo v velikem štabu. Čeprav ni nikomur omenil, da ga to boli, je Blisk čutil, da je malce razočaran. Borci so mu nehote odpirali rano, ker so ga mnogi še zmeraj klicali za komandanta. Poznali so ga kot dobrega komandanta in pravega tovariša. Bil je živo nasprotje nekaterih, ki so si skušali ustvariti avtoriteto ter vzdrževati disciplino in pokorščino s pištolo in grožnjami. Blisk je vedel, da so Duletu v divizijo vzeli del duše. Rad bi ga bil potolažil, pa ni vedel kako. Bilo mu je težko, ko je odšel Pemc, še bolj pa, ko je odšel tudi Dule. Z novimi se je razumel, toda tako domač kakor z njima ni bil z nikomeric več.

Medtem so izgubili še dobrodušnega, večkrat zamišljenega divizijskega komisarja. Dobili so poročilo, da je Metod ob koncu partijskega tečaja pri centralnem komiteju v Kočevskem Rogu napravil samomor. Ustrelil se je s pištolo. Zakaj? Vprašanje je zazijalo kot razpoka v zemlji, ki ji ni videti dna in ki jo človek ne more preskočiti. Čim večkrat sta se menila o njem, tem manj jima je bila zadeva jasna. Partizani so razumeli samomor obkoljenih in ranjenih borcev, če jih je dobil v roke sovražnik. Toda smrt nenavadno hrabrega vojaka, ki je bil na začetku vzpona, je bila vsem nedoumljiva. Tolažila sta se, da pravzaprav

nihče ne ve, kdaj in kakšna smrt ga čaka. Tudi med borci je Metodova smrt boleče odjeknila. Vedela sta, da je to samo eno izmed mnogih vprašanj, na katera bo odgovoril čas, ali pa celo eno izmed tistih, ki ostanejo za vedno v temi. Vsiljevala se jima je misel, če se je res ubil sam, če ga ni kdo drug. Toda kdo ve, kakšne sile delujejo v globinah človekove teme in za kulisami navideznih dogodkov...

Dule nad njegovo dolžnostjo v korpusnem štabu ni bil navdušen. Vedel je, da je to položaj, ki zahteva mnogo znanja in pameti. Če se načrti posrečijo, požanjejo slavo drugi, če pa se ne, nosijo krivdo tisti, ki so jih napravili. Bil je že dovolj preizkušen in po naravi umiren, da si zavoljo tega ni delal skrbi. Sprjaznil se je, da imajo višja vodstva svoj prav, ki ga posameznik največkrat ne razume niti ga ne more spreminjati. Navajen, da položaje v vojnih enotah odreja drugi, se je podredil novim okoliščinam. Zanj je bilo važno le to, da mu za vodenje divizije nimajo kaj očiti. V novembrski ofenzivi je izvel iz obroča vse tri brigade brez žrtv, ker je čakal vse, dokler Nemci niso prodrli s tanki do položaja. Bedno pa se mu je zdelo, če so človeku štetli v slabo, kar se mu je zdelo najboljšo. Januar-ski divizijski napad pa je bil tako in tako izdan. Sam ne more nositi krivde za žrtve izdaje. Z Bliskom sta vtrajno premlevala to uganko. Še vedno niso našli nobene sledi za agentom Alfo, niti niso zvedeli, kaj vedo v nemškem štabu o namerah divizije.

Zdaj so bili vsi zelo previdni. Zato Blisk in Dule nista zatisnila oči, dokler se nista prepričala, kaj namerava nasprotnik. V jutranjem mraku sta pregledala položaje. Bataljoni so bili potaknjeni po kavernah, s katerimi je bila gora gosto prevotljena. Vrh so naježili s strojnimi. Iz kotanj in bunkerjev so molela žrela, razporejena v nadstropja. Obvladovala so mrtve goličave tja do prvih melišč. Tam so rasla krčljava drevesa, ki so se pognala iz gozdov

pod skalovje kot razbita predhodnica.

Vse straže, izvidnice in četne dežurne sta našla budne in pripravljene. Pogledala sta, če so čete polnoštevilne in če ponoči ni kdo pobegnil ali na kak drug način prišel v nemške roke. Ako bi sovražnik izsilil spopad z uporabo letalstva in topništva, bi jim lahko prizadel hude žrtve: morali bi zapustiti vrh.

Vrnila sta se zadovoljna, da je vse v redu. Melita je še vedno spala. Nekaj metrov od nje je ležal Poljak Tomo kar na goli zemlji, s torbico pod glavo. Med zadnjimi se je bil umaknil iz grupe s bataljonom, ki je še napadal bunkerje, ko so Nemci zasedli obrobje grupe. Po licu je bil krvav, obleko so mu raztrgale žične ovire, roke je imel črne od dima in opraskane.

Z dnem so se vrnile patrulje in poročale, da nič ne kaže, da bi šli Nemci za njimi ali pripravljali obkolitev. Tako sta Dule in Blisk laže prenašala negotovost novega dne.

S štirlečega vrha gore sta se razgledovala po prostranstvu slovenske zemlje. Duletu se je zdelo, da sedita na obrežju otoka, v katerega že tisočletja buta sovražno morje, s severa germansko, z jugozahodne strani pa romansko. Počas požira ljudi in spodjeda zemljo. Vendar jih ne more požreti. V srcu je začutil skrb za usodo naroda. Po velikih spopadih je Dule vselej rad razmišljal. Pod njim so se po hribovju in gričevju belile cerkvice in kmečke domačije, obdane z zlatom žitnih polj, s temnimi lisami gozdov in mračnimi grapami. Za njimi so se razprostirale skalne planjave borne kraške pokrajine, na desni pa vinorodni holmi. Vsepošvoda se že tisočletja — in tudi ta trenutek nenavadne tišine, ožarjene od sonca — bije neizprosen boj za obstanek.

Samo zamižal je, pa se je pred njegovimi očmi odpiral vodnjak zgodovine. Razgrinjale so se plasti stoletij.

Jubilej šentjanške posojilnice

Minulo nedeljo je bila v Št. Janžu v Rožu proslava 80-letnega jubileja domače posojilnice. Proslave se je poleg domačinov in številnih združenikov udeležil tudi poslovođači podpredsednik Zveze slovenskih zadrug v Celovcu dr. Mirt Zwitter. Predsednik šentjanške posojilnice Janez Weiss starejši je v svojih pozdravnih besedah med drugim poudaril, da podpredsednik ekonomski svetnik Florijan Lapuš že 47 let opravlja dolžnosti poslovođe in se mu za to dejavnost iskreno zahvalil. Nato je poslovođa Lapuš obširno poročal o 80-letnem delovanju šentjanške posojilnice.

Povedal je, da je zadržno misel prinesel na Koroško na Češkem službujoči štabni zdravnik in domačin iz Leš pri Št. Jakobu dr. Valentin Janežič. Le-ta je pred sto leti v sednjem Št. Jakobu ustanovil prvo kreditno zadrugo na ozemlju današnje Koroške in sploh Avstrije. Št.

Janž je bil 20 let pozneje pobudnik za ustanovitev podobne kreditne ustanove češki duhovnik Dragotin Rous, ki je leta 1892, torej pred 80 leti, sklical ustanovni občni zbor, na katerem so izvolili za načelnika Martina Sticha p. d. Šlemca v Št. Janžu.

Novo ustanovljena zadruga se je presenetljivo dobro razvijala. Pristopila je k celjski zadržni zvezi. Ko pa so leta 1910 vse ostale slovenske posojilnice na Koroškem postale članice ljubljanske zadržne zveze, se je le-tej priključila tudi šentjanška posojilnica. Mirni in uspešni razvoj posojilnice je pretrgala prva svetovna vojna z vsemi njenimi posledicami — razvrednotenje denarja, plebiscit itd. Leta 1921 so koroške zadruge, ki so bile do propada avstrijske monarhije vključene v ljubljansko zadržno zvezo, ustanovile svojo lastno „Zvezo koroških zadrug v Celovcu“, h kateri je pristopila tudi šentjanška posojilnica. Po priključitvi Avstrije k fašistični Nemčiji so prišli zopet hudi časi za slovensko zadržništvo na Koroškem. Kot številne druge, so tudi šentjanško posojilnico likvidirali in jo spremenili v „Raiffeisenkasse St. Johann“. Ko so nekaj let po propadu fašistične Nemčije končno le rešili premoženjsko in pravno plat slovenskega zadržništva, je tudi posojilnica v Št. Janžu ponovno zaživela.

Že pred prvo svetovno vojno so odborniki na sejah posojilnice večkrat razpravljali o potrebi lastnega doma za posojilnico. Da se to ni že prej uresničilo, je pač kriva svetovna vojna, ki je vse take poskuse postavila v ozadje. Po prvi svetovni vojni je to vprašanje zopet prišlo na dnevni red. Vendar je bila doba med prvo in drugo vojno prekratka, da bi se mogel uresničiti projekt zidave. Šele po drugi svetovni vojni leta 1957 so pričeli z zidavo novega Zadržnega doma, ki je brez dvoma v ponos zadruge

in tudi Št. Janža. Tu delujeta dve zadrugi — Posojilnica in Kmečka gospodarska zadruga, ki ima v našem skladišče in garaže. Zidali so z lastnimi sredstvi. Les so imeli sami, opeko so dobili podarjeno. Zidava doma skupno z garažo je stala 420.000 šilingov.

Ob zaključku svojega poročila je poslovođa Lapuš poudaril, da se delovanje šentjanške posojilnice ne more primerjati z ogromnim razvojem nemških denarnih zavodov, posebno v zadnjih letih. Naš delokrog je majhen, je dejal tov. Lapuš, nimamo industrije, vse je v glavnem navezano na kmete, male obrtnike in delavce. Žal smo šele letos začeli z dnevnim poslovanjem. Med tem časom so se ljudje navadili na sosedne denarne zavode, tako da bo potrebno še mnogo truda, da se bodo navadili na domačo posojilnico. Glavni vzrok majhnega prometa je zapostavljanje naših posojilnic s strani državnih in deželnih ustanov. Ljudje imajo strah, da bi kje na kakšnem uradu zahtevali prenakazilo na slovensko posojilnico. Vsi denarji za mleko naše občine gredo ali v Borovlje ali na Bistrico. Ravno tako tudi denar za goriva, ki jih država subvencionira za traktorje in motorje. Samo nekaj prenakazil Avstrijskih dravskih elektrarn je bilo, če se je to izrecno zahtevalo, prenakazanih na slovensko posojilnico. „V veliki meri pa so ljudje sami krivi, če morajo napraviti daljšo pot, da pridejo do svojega denarja. Naši predniki so bili veliko bolj ponosni na svojo posojilnico, ker so se zavedali, da z lastno denarno organizacijo le niso ob vsaki priložnosti navezani na tuje denarne zavode“. Tovariš Lapuš je zaključil svoje obširno poročilo s pozivom, da se vsi z ljubeznijo in zaupanjem oklenejo svoje domače denarne ustanove, ki bo posredovala pri vseh denarnih zadevah in tako še bolj pridobivala na ugledu.

Poslovođači podpredsednik Zveze slovenskih zadrug dr. Mirt Zwitter je v slavnostnem govoru orisal veliki pomen dejanja ustanoviteljev pred 80 leti ter vlogo in naloge zadržništva v sedanjem času. Hkrati je v imenu Zveze slovenskih zadrug izrekel iskreno zahvalo zaslužnim zadržnikom ter jim podelil v priznanje zlatnike.

Zgornja Vesca — Bilčovs

Kdorkoli se pelje z avtom ali železnico skozi Rož in se na odseku med Bistrico in Št. Jakobom ozre proti severu na hribovite Gure, bo takoj opazil sredi travnikov in njiv na samem stoječo lepo razsežno Sramsčnikovo kmetijo, odkoder je čudovit razgled na Karavanke in v Rož z lepim umetnim jezerom. Lansko leto smo poročali o žalostnem dogodku, ko je prežgodaj umrl vzorni gospodar te lepe domačije — Janez Einspieler. Zaradi lepe lege in razsežnosti je bila tudi ta kmetija med tistimi, ki so jih nacisti razlastili, lastnika pa z družino vred izselili v Nemčijo, kjer je bila skupno z ostalimi pregnanci iz Koroške ponižana v tisto zvrst prebivalcev „tisočletnega rajha“, ki so bili po njihovem mnenju brezpravi ljudje, primerni samo še za najslabša dela kot kuliji napuhne-nega herrenvolka. A prišla je svoboda, propadel je kruti režim in

vrnili so se izseljenci, med njimi tudi Sramsčnik z družino. Občani tedaj še obstoječe občine Zgornja Vesca so Janeza Einspielerja izvolili za svojega slovenskega župana. Županovale je tako dolgo, dokler niso občine Zgornja vesca spojili z občino Bilčovs. Usoda pa mu ni bila naklonjena, prežgodaj mu je pretrgala nit življenja.

Posestvo je po očetu prevzel 22-letni sin Marjan, absolvent slovenske kmetijske šole v Podravljah, dobro podkovan v načinu sodobnega kmetovanja in tudi drugače priden in razumen kmetovalec. Zaradi rahlega zdravja njegove matere, kar je posledica naporov in težav nacistične izselitve, je bilo potrebno, da si mladi gospodar poišče mlado gospodinjjo, katero je našel v Nežiki Šefman, p. d. Kordevovi hčerki na Moščeni.

Prejšnjo nedeljo smo obhajali prisočno slavlje vesele poroke. Mlada šolarka 2. razreda bilčovske šole Kristijana Krušic je z lepo podano deklamacijo pozdravila nevesto ob slovesu od doma in ji želela mnogo srečnih let. Cerkveni del poroke je bil zelo slovesen. Ženin in nevesta sta oba aktivna člana Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ in tudi pevca obeh društvenih zborov. Zato so pevke in pevci s svojim lepim nastopom olepšali cerkveno slovesnost, pri kateri se je naš domači župnik v lepem nagovoru zahvalil nevesti in ženinu za njuno požrtvovalno sodelovanje pri organiziranju raznih slovesnosti v župniji. V gostilni pri Miklavžu pa se je v krogu sorodnikov in znancev nadaljevalo veselo ženitovanjsko slavlje. Toliko veselega petja že davno ni bilo na naših ženitovanjih. Tudi naši godbeniki so mnogo doprinesli, da je slavnost potekala v veselem in prijateljskem razpoloženju. Ker je ženin Marjan tudi član tukajšnje požarne brambe, mu je le-ta izkazala čast s svojim obiskom.

Proti jutru pa je le napočil čas slovesa. Številni gostje so novoporočencema želeli obilo sreče, zdravja in soglasja na lepi Sramsčnikovi domačiji, z željo, da ohranita tudi v bodoče ugled Sramsčnikovih prednikov. Številnim čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika v iskreni želji, da bi se Marjan in Nežika tudi v bodoče prizadevala v korist slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Uspela razstava umetnikov iz Slovenj Gradca

Kot znano, je Slovenska prosvetna zveza v sodelovanju z Umetnostnim paviljonom iz Slovenj Gradca v dneh od 17. do 24. novembra v Domu umetnikov v Celovcu organizirala razstavo skupine „Likovni umetniki 72“.

Ob zaključku razstave lahko z zadovoljstvom zapišemo, da je razstava, katere otvoritev je bila povezana s kulturnim sporedom, povsem uspela, saj je ni obiskalo le lepo število ljubiteljev slovenske likovne in besedne umetnosti ob otvoritvi, marveč je bila razstava deležna lepega obiska tudi v ostalih dneh. Razstavo je videlo nekaj sto obiskovalcev, kar je za celovške razmere vsekakor lep uspeh. S tem je Slovenska prosvetna zveza spet prispevala svoj delež k sodelovanju in povezavi med Slovenci tu in od strani meje, hkrati pa tudi k posredovanju slovenske umetnosti večinskemu narodu na Koroškem.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu

vabi na

KULTURNO PRIREDITEV

v nedeljo 3. decembra 1972 ob 19.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu. Gostujejo: Ženski pevski zbor, recitatorji in besedni ustvarjalci Kulturno umetniškega kluba z Jesenic.

Ljubitelji slovenske pesmi in besede prično vabljeni.

O d b o r

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni

vabi na

LITERARNI POPOLDAN

ob priložnosti predaje slovenske potujoče knjižnice v nedeljo 3. decembra 1972 ob 14.30 uri pri Wuteju v Št. Primožu.

Dr. Pavle Zablatnik bo govoril o slovenski besedi v knjigi, Anita Hudl bo predstavila literarne utrinke iz knjig potujoče knjižnice, Stane Wakounig pa bo recitiral iz svojih del.

Prisrčno vabljeni!

O d b o r

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — T

Tudi narod živi podobno usodo kakor posameznik. Rodi se, vznikne kot potoček, poln razigranih življenjskih sil, se razraste v reko, morda celo v veletok, in se izlije v večnost. Ljudstva so kri sveta, ki oživljajo sivino planeta. Ali ni za vse dovolj prostora? Za velike in male! Za tiste, ki so še v otroški dobi, in za tiste, ki so na višku. Le čemu se narodi koljejo, in to celo tisti, ki veljajo za najbolj kulturne? Zamisljen se je obrnil k Blisku in mu povedal, o čem je razmišljal.

„Kdo ve, kaj je v nas, Slovencih,“ je dejal. „Dober milijon nas je, pa smo se kljub temu obdržali med mlinski kamni tako velikih in napadalnih narodov. Včasih se mi zdi, da smo kot konica kopja, ki se je zarila globoko v tuje telo in se odlomila.“

Blisk se mu je trudno nasmehnil, nekoliko pomislil in rekel:

„Najbrž smo trši od kamenja, ki nas melje, sicer nas bi bili že davno spremenili v prah.“

„Seveda, konica združuje celostno moč v eni sami točki.“

Tisoč štiristo let je minilo, odkar se je val Slovanov pognal iz Pripjetskih močvar na zahod. Kdo ve, koliko rek so preplavili njihovi konji, kakšne gozdove in gore so prešli, koliko mečev in sulic so polomili in koliko so prelili krvi, preden je ta velika predhodnica prodrla v gorovje Julijskih Alp in še čeznje ter obstala pod oglejskimi okopi... Kdo ve, koliko grobov je razsejanih po tej zemlji... Nad vsem tem visi tema preteklosti in ugibanje.

„Čudno, da nekateri pravijo o Slovencih, da nismo dobri vojaki. Prav gotovo smo bili najbolj bojevito pleme, ko smo izmed vseh Slovanov prodrli najdlje na zahod,“ je menil Blisk, ki je še pred vojno mnogo bral in se zanimal za zgodovino.

Dule, ki se je rad šalil, mu je smeje se odvrnil:

„Nekateri pa pravijo, da smo se le najbolj bali Mongolov in Tatarov, da smo zato bežali najdlje. Vidiš, to je dvojna resnica o tistem pojavu. Morda pa so že stari Slovani imeli takšno vojno taktiko, kot jo imamo zdaj mi. Ko se umikamo, hkrati osvajamo, in ko osvajamo, hkrati bežimo.“

Dule si je pogladil košate brke, ki so poudarjale njegov odločni, od sonca ožgani obraz in smeje oči. Zadovoljen nad to svojo domisljico se je naslonil na okop in preletel z očmi divizijske položaje.

„Mnogo stoletij smo spali. Tujci so nas jezdili, cerkev pa učila ponižnosti in pokorščine. Ko je šlo za obstoj, pa so tisti, ki bi bili morali popeljati narod v upor, pobegnili, kar pa jih je ostalo, so se šli pokloniti kakor pes z repom med nogami. Zdaj vsaj vemo, kdo je na kateri strani.“

Zdi se mi, da smo podobni temu rušju, ki se zajeda z globokimi koreninami kot s kreplji v razpoke kamenja in živi od te borne zemlje. Skrivenčeno je, zraslo tako na gosto, da ga ne zlomi vihar in ne uničijo plazovi. Vse, kar pride, gre čezenj in tudi mimo.

Biti ali ne biti — to zdaj ni več vprašanje. Toda koliko večjih narodov je že izginilo s površja zemlje! Ali so bili iztrebljeni ali pa so se utopili v tujih morjih. Kaj bo z nami? Koliko časa se bomo še obdržali? Kako smo mogli obstati še nekaj stoletij potem, ko smo izgubili državo, vojsko in voditelje?“

Blisk je pritrdil njegovim mislim. Preden ni bil v hosti, ni nikoli tako globoko doživljal povezanosti s svojo zemljo in njenimi ljudmi. Nekaj dnevnih zmagoviti boj šestih brigad, ko je bobnelo na vseh štirih straneh neba, mu je vlival pogum in samozavest.

„Blisk, zapomni si, da je vojska hrbtenica naroda. Po tisoč letih imamo spet svojo oboroženo pest. S puško v rokah tudi umiraš drugače kot golorok. Čeprav vsa dežela

ni imela — če izvzamemo nekaj puškarskih delavnic — nobene tovarne orožja, smo dobro oboroženi. V grapi smo izrgali napadalce iz rok mnogo orožja. Kruppovo jeklo, Škodove ali Fiatove cevi bodo ubijale svoje prejšnje gospodarje prav tako ubogljivo, kot so v njihovih rokah ubijale nas.“

Ob tem spoznanju je navdalo Bliska čustvo ponosa. Sonce je posvetilo globoko v jarek. Najprej se je zbudil Tomo in si pomel oči, potem je pocukal za nogo Melito. Prebudila se je in se naglo spravila pokonci. Bolele so jo vse mišice in kosti. Odsla sta na rob, k Blisku in Duletu.

Za hrbtom je zahrstelo kamenje in se potočilo po strmini. Ozrli so se. Od vhoda v podzemsko kaverno so prihajali Pemc, general Novljan in general Kveder-Tomaž. Vsi trije so posedli v jarek, položili k nogam orožje in odpeli pasove.

„No, kaj je novega, Dule? Kje so Nemci?“ se je oglasil Novljan.

„Videti je, da se umikajo v grapo.“

„Tako je. Ni hudič, da bi šli po teh goličavah za nami. Vedel sem, da bo tako. Do mraka ostanimo tu, da se vojska naspi in spočije, z nočjo pa se bomo razkropili vsak na svojo stran, potem naj nas iščejo, kolikor jih je volja,“ je dejal Novljan in se razgledoval po grapi. Pogled mu je obstal na vijugastem odoru: iz daljave je bila uničena železnica podobna razkosani mrtvi kači. Omamljen od velike zmage je začutil vročičen ponos, ki je vsem dvigal samozavest in usmerjal misli k novim ciljem. „To pot so se vse brigade imenitno izkazale. Vsi brez izjeme so bili dobri, od borcev do komandantov. Dobro vojsko imamo.“

„Pravkar sva se z Bliskom menila, da imamo po tisoč letih vendar spet svojo vojsko, na katero se lahko zanesemo.“

Napredni študentje na Dunaju

zahtevajo vse pravice za koroške Slovence

Levičarski študentje so prejšnji teden preprečili nastop FPÖ-jev-skega poslanca Scrinzija na dunajski univerzi, kamor so ga povabili Burschenschaftlerji, da bi govoril o zakonu o dvojezičnih napisih na Koroškem. Nekaj ur pred nameravanim nastopom poslanca Scrinzija je skupina naprednih študentov pozvala na akcijo, s katero bi prekrili reakcijo njene načrte. Pozivu se je odzvalo precejšnje število študentov, ki so zasedli predavalnico. Ko se je pojavil Scrinzi, so ga primerno "pozdravili" in v zboru zahtevali polno pravico za Slovence ter izrazili solidarnost s slovenskimi kolegi. "Nobene diskusije s Scrinzijem", "Scrinzi ven", "Nočemo poslušati nacistov", "Nacisti ven" in podobno so se glasila gesla. Tudi slovenski študentje niso zaostajali in so v zboru zahtevali — seveda v slovenščini — "Ven z reakcijo"; poleg tega pa so proti FPÖ-jevskemu poslancu nastopili z geslom iz osvobodilnega boja slovenskega naroda "Smrt fašizmu, svoboda narodu!"

Burschenschaftlerjem je preostala le tabla, kamor so pisali svoja gesla oziroma vprašanja. Bilo jih je le malo, dokaz njihove nepomembnosti. Poslanec Scrinzi sploh ni prišel do besede in je skoraj eno uro

moral poslušati gesla študentov. Ko je bil njegov poraz popoln, je zapustil predavalnico, medtem ko so študentje zapeli Internacionalo, Slovenci pa so "poživili" bivanje poslanca Scrinzija na dunajski univerzi s partizansko pesmijo.

Pravzaprav se je treba čuditi, da se je poslanec Scrinzi tudi na univerzi hotel postaviti kot "izvedenec" za slovensko manjšino na Koroškem. Kaj bi že mogel povedati študentom? Ponavljal bi svoje že ugotovljene manjšine ter "prepričeval" študente, da nič nima proti Slovincem na Koroškem. Končno pa bi vse skupaj izvenelo v nacionalističnem duhu, saj ob njegovem stališču v manjšinskem vprašanju in ob miselnosti Burschenschaftlerjev ni pričakovati kaj drugega. Tako pa so napredni študentje zelo prepričljivo pokazali, kako gledajo na pogovore o manjšinskih vprašanjih tistih ljudi, ki za težnje Slovencev nikdar niso imeli razumevanja.

Na dunajski univerzi je poslanec Scrinzi vsekakor doživel popoln poraz. Verjetno se je zanašal na Burschenschaftlerje, vendar bi moral vedeti, da mu študentje nič ne bodo ostali dolžni. Ko sta dve skupini levičarskih študentov sklenili, da preprečita načrte reakcije, je

bilo povsem jasno, da ne bo prišel do besede.

Po odhodu poslanca Scrinzija so študentje z gesli nastopili še proti Burschenschaftlerjem in zvezi "svobodnjaških" študentov. Proti reakciji in nacizmu pa so se izrekli tudi v posebnem letaku, s katerim zahtevajo konec protislovenskega hujskanja ter vse pravice za koroške Slovence.

Že enkrat se je tako začelo

Neznani mazači so v soboto 25. tega meseca zvečer poškodovali novi osebni avto Ferda Turka v Resnici. Na vozilo so narisali znake kljukastega križa in SS. Turk je imel avto postavljen pred espresom Oraže v Borovljah. Škoda na avtomobilu znaša okoli 500 šilingov. Tovariš Turk je o dogodku obvestil žandarmerijo, vendar je že kar v naprej prepričan, da zlikovcev ne bodo izsledili.

Pri majhnih poškodbah se prične pri zločinah pa se neha. O tem imamo že dovolj izkušenj. Vse to so posledice frazarskega govoričenja, češ da nihče nima kaj proti Slovincem. In to je nam nič dobrega obetajoča prihodnost, ako bomo nasedali novim obljubam. Vsak dan se srečavamo z novimi sadovi poluhe pri oblasteh. Tudi bi bil že skrajni čas, da bi ukrepali proti organizacijam, ki dajejo pobude za nočne akcije.

Z mazanjem kljukastih križev se je že enkrat začelo, to nam je še dobro v spominu. Toda kako se je končalo? "Quo vadis Austria?"

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi vse rojake na Bevkovo dramo v treh dejanjih

KAJN

ki bo uprizorjena v petek 8. decembra 1972 ob 14. uri v Mestnem gledališču v Celovcu.

Vstopnice v predprodaji v pisarni KKZ, Karfreitstraße 32, tel. (0-42-22) 72-4-83, pri prosvetnih društvih in voditeljih farnih mladlin.

Podpora koroškim Slovincem

v boju za dosego vseh pravic

Narodi Bosne in Hercegovine skupaj z vsemi narodi in narodnostmi Jugoslavijo podpirajo slovensko in hrvaško manjšino v Avstriji pri uveljavitvi njihovih pravic, ki temelje na državni pogodbi ter na mednarodnih normah in obveznostih. Tako je med drugim rečeno v izjavi, ki jo je sprejela skupščina SR Bosne in Hercegovine. Hkrati izraža zaskrbljenost zaradi protislovenskih izpadov in pritiskov na Koroškem ter poudarja, da bi vsako popuščanje pred agresivnim šovinizmom pomenilo tudi slabljenje naprednih sil v svetu. Končno skupščina SR BiH naglašja pričakovanje, "da se bo vlada republike Avstrije brez odlašanja in dosledno lotila izpolnjevanja določil državne pogodbe".

O dogodkih na Koroškem in o protijugoslovanski gonji v Avstriji je razpravljal tudi izvršni odbor Matice izseljencev Hrvaške, ki je izrekel vso podporo jugoslovanski vladi ter obsodil šovinistične izpade proti slovenski manjšini na Koroškem. Hkrati je odbor opozoril, da na Gradiščanskem že 450 let živijo Hrvati, ki so do današnjega dne ohranili svoj jezik in narodno zavest. "Zato presenečajo izjave nekaterih odgovornih avstrijskih osebnosti, da so gradiščanski Hrvati dejansko že asimilirani".

Posebno resolucijo o obveznostih Avstrije do manjšin je soglasno sprejel tudi deželni kongres Socialistične mladine Koroške. Socialistična mladina poudarja, da je treba napraviti vse za ožuvanje pravne ureditve Avstrije. Pozdravlja ukrepe vezne vlade za zagotovitev v državni pogodbi zajamčenih pravic manjšine ter ugotavlja, da zunanje- in notranjepolitični pomen državne pogodbe postavlja vprašanje slovenske manjšine na Koroškem na mednarodno raven. "Če naša država noče spraviti v nevarnost svoje verodostojnosti kot posredovalni faktor med vzhodom in zahodom, potem je treba podvzeti vse ukrepe za izpolnitev državne pogodbe."

Železna Kapla

Na pokopališču v Železni Kapli smo pred nedavnim položili k zadnjemu počitku Košnikovega očeta iz Lobnika.

Rodil se je leta 1880 kot sin znanih Vrbnikovih staršev v Lobniku. Mati je bila Skalarjeva v Beli. V družini je bilo 13 otrok, dva sta umrla v zgodnji mladosti, drugi pa so rasti na Vrbi in se pozneje razkropili po svetu. Rajni je v mladih letih skupno z brati in sestrami pomagal doma na kmetiji. Nekaj časa je delal tudi na žagi in v slovenski zadrugi v Sinči vasi. Leta 1908 je kupil Košnikovo kmetijo v Lobniku in se poročil z Urško Sadolšek, p. d. Zoharjevo hčerko v Lobniku. Njegov sin Mirko, ki bi moral prevzeti domačijo, je padel v drugi svetovni vojni.

Rajni Košnikov oče je bil napreden kmet in je zglede uredil svojo kmetijo. Rad je pomagal sosedom in se tudi javno udeleževal kot občinski odbornik in 45 let kot cerkveni ključar romarske cerkve Device Marije v Trnju. Vse njegovo življenje je bilo posvečeno prizadevanju za ohranitev naše narodnostne skupnosti.

Pogrebne obrede je opravil prelat Aleš Zechner ob asistenci številnih duhovnikov. V svojem govoru je prelat kot nekdanji župnik v Železni Kapli orisal delo, življenje in trpljenje Košnikovega očeta, saj ga je on najbolj poznal. V imenu slovenske hranilnice v Železni Kapli se je

od nekdanjega sodelavca poslovil in zahvalil na grobu s prisrčnimi besedami Rapold iz Bele. Med pogrebniimi obredi so mu domači pevci pod vodstvom sosedu Vladimirja Prušnika zapeli v slovo "Polje kdo bo tebe ljubil", ki je postala simbol tragike slovenskega kmeta, navezanega na rodno slovensko grudo.

Naše iskreno sožalje velja vsem sorodnikom, zlasti hčerki Urški Piskernikovi, ki jo je smrt dragega očeta najbolj prizadela.

V a b i l o

Slovensko prosvetno društvo "Bilka" v Bilčovsu sporoča vsem članom in prijateljem, ki želijo postati člani, da bo v petek 1. decembra 1972 ob 19. uri

REDNI OBČNI ZBOR

pri Miklavžu v Bilčovsu. Ob tej priložnosti nam bo predsednik ZSO dr. Franci Zwitter spregovoril o trenutnem narodno-političnem položaju koroških Slovencev.

Toni Lesjak
tajnik

Rupert Reichman
predsednik

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone

"To je res," je pritrdil Kveder, načelnik štaba slovenske partizanske vojske. "Tega se na žalost premalo zavedamo. Samo pomislite, kako bi bilo, če bi bila Nemcem uspela selitev Slovencev. To bi se bilo prav gotovo zgodilo, če se ne bi bili dvignili v upor. Razbili bi nas kot čredo ovc in razposlali na vse konce sveta. To bi bila smrt naroda. Tudi če bi se po zmagi zaveznikov vrnil, nam nihče več ne bi vrnil in dvignil poteptane časti in zavesti. Potem bi ostali hlapci, za hlapce rojeni, kot je dejal Cankar. Vstaja je bila kamen, na katerem so se razbili nemški načrti. S tem, da so bili prisiljeni odložiti načrt na konec vojne, se jim je za vedno razblinil. Ali se zavedate, kaj pomeni to, da se je po vsej Jugoslaviji razplamtel upor takrat, ko so veliki narodi klonili? Za nami so šli ljudje takrat, ko so nemški tanki drveli proti Moskvi, ko se je rušil London in ko so po Parizu topotali švabski škornji!"

Novljan je poslušal z velikim užitkom pogovor o usodi naroda. Od zmagovitega zadovoljstva mu je podrhtevala vsa notranjost.

Kveder je nadaljeval:

"Fantje, zavedajte se, da vodite korpus najbližje Berlina, da ste Nemcem trn v peti, ko pa se bo bližala italijanska fronta in se bomo spopadli za Trst, boste tudi Angležem."

Pod njimi se je razprostiralo morje gozdov, ki so pokrivali nagubano hribovje noter do snežnih gora na severozahodu. Na vsem tem kosu zemlje se razcvete neuničljivo gibanje. Vseposod, v mestih, vaseh, zaselkih se bori nevidna vojska. Mreža kurirskih karavel, bolnišnic, delavnic in obveščevalnih točk je kot velika žival s tisočimi tipalkami. Tu se razvija država v državi neposredno za hrbtom italijanske fronte. Tu kljubuje deset tisoč mož sedemdesetim tisočem Nemcev in belogardistov.

Novljan je pritrdil Tomaževemu razglabljanju in nadaljeval:

"Vojska je bog položaja. Kdor ima vojsko, ima oblast. Za zdaj, kakor vidite, gospoduje svetu sila, ki se ji upiramo lahko samo s silo in pametjo. Nič se samo ne ustvari. Težko nam bo vztrajati z majhnimi močmi in izigrati velike sile. Dokler bo svetu gospodovalo nasilje, bodo mali narodi umirali. Tako tudi mi. Če pa bo zagospodovala pravica, bodo zaživeli."

Zazrl se je v daljavo, kjer se je bliskal Tržaški zaliv. Za okrajki obalnih hribov leži mesto, kjer v italijanskem morju že desetletja usiha slovenska kri. Trst, mesto njihovih sanj! Veliki, daljni ali bližnji cilj... Trdovratno jim je ždel v podzavest. Kolikokrat so se že pogovarjali o velikem trenutku, ko se bo vojska korpusa usula prek kraških planjav in skupaj z drugimi enotami narodnoosvobodilne vojske zavzela to mesto, ki pomeni za slovenski narod okno v svet!

Pogovor o Trstu jih je razvnel kot po navadi. Pemc je povedal, kako napreduje v mestu organizacija sabotažnih skupin in povezava s široko razpredeno osvobodilno fronto.

Vedeli so, da bodo morali poslati tja še novih ljudi in orožje. Novljan se je spomnil krivične rapalske pogodbe. Spomnil se je sokolskih sej, ki so jih končavali s pesmijo, katere bojevitost klic mu je še vedno zvenel v ušesih: "Trst, Gorica, Reka, svoboda vas čeka!" Takrat se mu še sanjalo ni, kako kmalu bo prišel čas, ko se bo z vrha gore oziral po hribih tja do morja in razglabljal, kako bo popeljal vojsko proti Trstu.

Iz bližnje kaverne je zvedavo pokukal šef angleške misije podpolkovnik Moor. Popravil si je kapo in si prižgal neizogibno pipo. Začel je govoriti, da bodo odločali o Trstu tudi Angleži.

Možak je zadovoljno pretegnil dolge in preležane ude, se nasmešnil in se napotil k njim.

"Ni Nemcev?"

"Ni Nemcev!"

"O yes! Very good!"

Ko je prisedel, so se nehali pogovarjati o Trstu, ker je že kar dobro razumel slovenščino. Pred nedavnim je na pol v šali, na pol zares rekel Novljanu: "Vi meni dajete dovolilnico, da lahko hodim okoli štaba, jaz pa vam jo bom dal, da boste lahko neovirano hodili po Trstu."

Vedeli so, da glede Trsta z njim ne morejo najti skupnega jezika. Cilji, ki so se v grapi ob razbiti železnici in podrtih mostovih ter porušeni bunkerji združevali, so se samo nekaj desetnih kilometrov dalje proti morju temeljito razhajali. Mož je smehljaje se dejal:

"Švaba, bum bum bum. Artilerija?"

"No bum bum," se je zarežal Novljan. Vedel je, da je danes Angleža sram zavoljo sinočnjega predloga, da bi se v takšnih okoliščinah vdal.

Pričeli so se pogovarjati o napadu na utrjene postojanke. Niso imeli dovolj razstreliva ne dovolj metalcev min in ne granat za topove. Anglež je pazljivo prisluhnul. Pohvalil je napadalne skupine brigad in obljubil, da bo poročal svojemu štabu in zahteval večjo vojno pomoč.

Dule se je razvnel. Predlagal je, da bi napravili velike frače, ki bi metale nekaj kilogramov težke kepe plastika čez žične ovire. Vsi so se smejali njegovi domisljici, ki pa bi se verjetno dala uspešno uresničiti. Novljan je povzel njegovo misel. Menil je, da bi bilo bolje napraviti nekakšen top iz minometalske cevi. Takoj bo ukazal svojim puškarnjem, naj ga izdelajo.

Blisk in Tomo, ki sta napadala bunkerje v grapi, sta potrdila, kako krvavo potrebujejo pripravo za uničenje žičnih ovir in železobetonskih utrd. Povedala sta jim,

Ne priganjajte otrok

Ce ste kdaj videli kako mater, ki otroka neprestano priganja, naj vendar pobiti — zjutraj ga prosi in opominja, nazadnje pa že vpije nad njim, naj vendar vstane; ko otrok nazadnje le vstane, ga mora mati dolgo priganjati, da se umije in obleče, da poje zajtrk in se odpravi v šolo — ste gotovo prisegli, da se vam kaj takega ne bo nikoli primerilo.

Otrok se ne obira že od rojstva. Obirati se navadi šele pozneje, in to postopoma, po navadi zato, ker ga neprestano priganjajo. „Daj no, pojej že vendar!“ ga pri kosilu neprestano opominja mati. „Kolikokrat ti bom še morala reči, da se odpravi spat?“ Mati se mimogrede navadi priganjati otroka, ta pa se začne zaradi tega obirati. Matere se izgovarjajo, češ da morajo neprestano sitnariti, če hočejo, da se bo otrok sploh kam premaknil. Otroci in mati se vrtita v začaranem krogu, toda zašla sta vanj po materini krivdi. Včasih je mati nekoliko nestrpna ženska, ki ji je potrebno, da ukazuje, zlasti moškimi. Po navadi se ji niti sanja ne, kako zelo s svojim ravnanjem duši sinovo iniciativo.

Prva leta življenja, ko otrok še ne more izpolnjevati vaših navodil, ga pri opravljanju njegovih dolžnosti vodite. Ko pa bo tolikšen, da bo sam želel prevzeti odgovornost za svoje delo, ga čimprej prepustite samemu sebi. Kadar bo naredil korak nazaj in pozabil na svoje dolžnosti, ga znova primite za roko in vodite. Ko bo začel hoditi v šolo, mu dajte vedeti, da je njegova dolžnost, da bo prihajal k pouku pravočasno. Če ne bo šlo drugače, ga kar mirno pustite, da bo nekajkrat šolo zamudil ali da bo zamudil šolski avtobus in tako isti dan sploh ne bo mogel v šolo. To bo zanj najhujša kazen. Otroci je še bolj nesrečen, če pri kakih stvari ne more biti zraven, kot pa njegova mati. Želja biti zraven je glavno otrokovo gibalno.

Mogoče ste iz tega dobili vtis, da otroku ne bi smeli nalagati nobenih dolžnosti. Ravno nasprotno je res. Otroci bi moral priti jest takrat, kadar je obed pripravljen, in da bi zjutraj moral pravočasno vstati. Poudarjamo samo, da po navadi to čisto rad naredi, če prepuščamo njegove dolžnosti po večini njegovi iniciativi, če ga stvarno spomnimo na dolžnosti, ki je nanje očitno pozabil, in če ga po nepotrebnem že vnaprej ne priganjamo.

Kako ravnamo z zdravili

Najbolj razširjena oblika terapije je zdravljenje z zdravili. Ne nazadnje je vzrok v tem, da je zdravljenje z zdravili udobno in ne terja posebnih priprav, prostorov in zamude časa. Zdravnik zapiše zdravilo in način uporabe na receptu. Lekarnar izdela zdravilo, če ne gre že za izgotovljen izdelek. Pri tem se ravna po knjigi o zdravilih, ki uradno predpisujejo pripravljanje, kakovost, preskušnjo in shranjevanje večjega števila zdravil. V ceniku so predpisane cene za običajna zdravila in za njihovo izdelavo.

Zdravila dajemo bolniku po zdravnikovih navodilih. Pri tem bodimo predvsem vestni in natančni. Zelo skrbno pazimo na količino zdravila in na določen čas dajanja. Samovoljno dajanje zdravil je mazašstvo. Varujmo se zamenjave, ki se kaj rada pripeti, če je zapisanih več zdravil. Strežna oseba naj se prepriča, ali je bolnik zares zaužil zdravilo. Nezvestnemu bolniku nikoli ne dajemo zdravila v usta. Če bolnik kar naprej bljuva, je dajanje zdravil brez pomena. Če zdravilo ne deluje, če na primer ne umiri bolečine ali ne ublaži sopenja, je treba takoj obvestiti zdravnika, ki je odredil čas, v katerem naj zdravilo deluje.

Zdravila hranimo po posebnih navodilih. „Shranjuj na hladnem!“ Mnogo zdravil se pokvari ali izgubi svojo zdravilno moč, če jih dalje časa hranimo. Po ozdravljenju shranimo zdravila samo, če nam je zdravnik rekel, da so obstojna.

Zdravila za notranjo uporabo zaznamujemo z belimi nalepkami. Če je zdravilo tekoče, ga izdajajo v okroglih stekleničkah. Zdravilo za notranjo uporabo deluje šele, kadar pride v krvni obtok. Hitrost vskakanja kakega zdravila je odvisna od oblike zdravila in načina dovajanja v telo. Zdravila lahko notranje dajejo na več načinov. Četudi kroži zdravilo za notranjo uporabo v krvi in z njo po vsem telesu, ni nujno, da bi zmerom delovalo na celotni organizem. Od posebnosti zdravila je odvisno, ali bo delo-

valo na sestav organov ali samo na določen organ.

Dve veliki poti sta za dovajanje zdravil za notranjo porabo: pot skozi zdravo sluznico (ust, želodca, črevesja, danke), in pot vbrizgavanja (injekcij) tekočega zdravila: to je nasploh tudi hitrejša.

Dajanje zdravil. Važno je, da bolnik zapišano količino zdravil zares zaužije in dobi. Strežna oseba je naj nikoli ne prepusti zdravil bolniku, marveč naj mu jih daje samo. Če je zdravilo tekoče, ga pred uporabo dobro pretresimo. Zapisano število kapljic preštujemo s kapalko ali z merilno steklenko. Mnoga izgotovljena zdravila prihajajo na trg v posebnih kapalnih steklenkah. Tako lahko odštejemo število kapljic naravnost iz stekleničke.

Pri otrocih je dajanje zdravil včasih težavno. Ali jih ne marajo pogoltniti ali pa jih zopet izbljuvajo. Tedaj mora strežajka pokazati vso svojo umetnost. Ljubeznivo in spodbudno prigovarja otroku, včasih uporabi tudi krepkejšo besedo in celo majhno grožnjo in le redkokdaj če že nič drugega ne pomaga, se zateče k sili. Bolje je kajpada, da otroka pri dajanju zdravil ne plašimo in ne razburjamo.

Kadar navodilo pravi, da je treba jemati zdravilo s hrano, to ne pomeni, da ga moramo raztopiti v polnem krožniku ali kozarcu.

PREKAJEVANJE MESA

Razsoljeno meso lahko obesimo v dim ali na suh preprih, da se osuši. Razlikujemo hladno in vroče prekafevanje. Hladno je dolgotrajnejše in torej primerno za naše kmečke razmere. Vroče je hitro in se uporablja v mesni industriji. Dim sam ni ohranjujoče sredstvo, ampak nekako dopolnjuje razsol in da mesnim izdelkom svojevrsten prijeten okus. Ponekod prekafevajo še v tako imenovanih črnih kuhinjah. Te so primerne le, ako ne prihaja do mesa vroč dim skupno s sajam. Dim mora biti suh in ne sme imeti več ko 15 stop. C. Med prekafevanjem se mora meso večkrat ohladiti, zato v takih kuhinjah po potrebi zapiramo vrata.

Najbolje prekafevamo meso v prekafevalnicah. To so posebne majhne sobice na podstrešjih. V stenah, ki si stoje nasproti, morajo imeti zamrežena okna. Pod stropom so pritrjeni kavlji, nanje položimo palice, na katere obesimo meso. Zelo važno je, da se kosi ne tiščijo med seboj. V prekafevalnici kurimo ob strani na pločevini, ki je nekoliko dvignjena od tal. Na ogenj moramo dobro paziti. Sme samo tleti, nikakor pa ne goriti s plamenom. Najprimernejše gorivo so bukovne klade, pokrite s suhim žaganjem. Kdaj pa kdaj priložimo nekaj brinovih vejic, da meso prijetneje diši. Preveč brinja škoduje, ker vsebuje les iglavcev precej smole, zaradi česar se napravi na mesu predebela voščena prevleka. Le-ta zabrani vlago pot iz notranjosti mesa, dimu pa pot v notranjost. Nikakor pa ne smemo kuriti s premogom, z mokrimi drvami in z vlažnim žaganjem, ker nastane preveč pare. Prekafevamo v presledkih in počasi; najbolje vsak drugi dan. Medtem naj bo v prekafevalnici preprih, da se kosi popolnoma ohladijo. Da nam ne bo treba posebej kuriti, speljimo vanjo dim iz dimnika. Dimnik naj ima seveda pripravo za reguliranje dima. Poznamo še drug način prekafevanja. Le-tega si lahko omislamo v hišah, ki niso prav nizke. Na podstrešju blizu dimnika obesimo na prečne trame nekaj pokrov, ki ima obliko poveznjene „meterge“ brez nog. Od znotraj pritrdimo kavlje, na katere položimo palice za sušenje mesa. Iz dimnika, kjer so vrata in priprava za reguliranje dima, speljemo dim kar na prosto, vendar ne po cevi. Tako se nekako razprši in pride ohlajen do mesa. Kdaj pa kdaj vrata zapremo in medtem poskrbimo za preprih. Tako se meso zelo lepo prekadi. Ko je dovolj prekafevano, ga pustimo še nekaj časa viseti, da se popolnoma osuši. Kako dolgo naj meso sušimo, je težko določiti, ker je to odvisno od velikost kosov in od vrste prekafevalnice.

Mesene klobase ostanejo v dimu samo toliko časa, da porumene. Med prekafevanjem jih moramo prevesti, da se povsod enakomerno posušijo in prekadijo. Nato jih pustimo še nekaj časa na zraku. Tudi salame samo malo okadimo in jih potem obesimo na zrak.

POSKUSITE!

OREHOVA TORTA

1/2 kg nastrganih orehov skuhamo v 1/2 litra mleka, ki ste ga osladili z vanilijem. Nato do gladkega stolčete 5 rumenjake, 1/2 lica krompirjeve moke, 1/2 lica kavne praha ter nekaj mleka. S stopalnikom za sneg nato pomešajte jajčno maso med orehovo, nato vse le še kratko prekuhamo ter zopet stolčete dokler se krema ne ohladi. Za boljšo zmes pridate še sneg treh beljakov, kremo odlišavite s kozarcem ruma in jo napolnite v kozarce.

NOVOLETNI ŠARTELJ

1 kg bele moke presejemo v primerno veliko posodo. V vdolbino zlijemo 4 dcl mlačnega mleka, v katerega smo zdobili 10 dkg kvasa. Tako naj testo počiva 20 minut, ko testu dodamo 10 dkg sladkorja, 1 jajce, 1 zavojček vanilije ter strgano skorjo 1 limone. Še enkrat testo premešamo ter ga pustimo po-

novno shajati. V tem času pripravimo iz 40 dkg masla ter 20 dkg moke zmes. Maslo in moko spet vdolamo v shajano testo ter dodamo še 40 dkg rozin ter 10 dkg mletih orehov. Testo še na kratko premešamo, nato naj še zadnjič shaja. Oblikujemo ga na 4 dele v običajno obliko, vložimo v pekač ter pečemo pri dobri vročini okoli 50 minut. Ko je pecivo pečeno, ga premažite s 15 dkg segretega masla in posipajte z vanilijevim sladkorjem.

SIROV KOLAČ

Pekač obložite s nastrganim testom, nato kuhate 3 dcl mleka ter 2 dcl smetane. V skledi dobro premešajte 4 do 5 jajc, 10 do 20 g krompirjeve moke, ščepec paprike, ščepec muškata, zmes dobro premešajte in od časa do časa dolivajte vrelo tekočino. Ob mešanju postavite to maso na ogenj, vendar pazite, da ne bo zavrelo. Ob koncu dodajte še 300 gramov nastrganega sira. Ohlajeno snov razdelite na testno podlago v pekaču. Sirov kolač pečete 40 minut.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — T

koliko skojevcev Vojkove brigade in gradnikovcev je obviselo mrtvih po žicah.

Sonce je pripekalo. Vsi od kraja so slekli bluže in sezuli čevlje ter goli do pasu polegali po razgretem kamenju. Tudi borci so se iz utrdb razlezli na sonce.

Usta so se jim lepila od žee in grenkobe, želodci kručili od lakote. Nekateri bataljoni, ki so se umikali pred Nemci neposredno iz boja, so bili že dva dni brez hrane. Toda spodaj, kjer je bilo vode dovolj in kjer bi lahko dobili kaj za pod zob in za v kotle, so bili še vedno Nemci... Odondod je prihajal vonj po eksplozivni in po pogorščih.

Nestrpno so čakali in se ozirali k soncu, ki je počasi kot pajek drselo s sparjenega neba za vijoličasto verigo gora. Ko je pajčolan mrakov zagrnil vrh, so se na ploščadih pred kavernami razvrstili bataljoni in čete.

Potem so se brigade spustile v treh smereh po strmih pobočju: napadajočim Nemcem za hrbet.

ŠESTI DEL

PO POTI VETROV

Angel usmiljenja se izogiba steza vojne.

E. Darwin

1

Napočilo je dolgo pričakovano, vroče poletje. Dnevi so bili dolgi, noči kratke in tople, zvezde so svetlo sijale. Gozdne poseke so bile v bujnem cvetju. Malinje je že rdele, obronki posek pa so bili rdeči od jagod. Ves gozd je bil živ, vznemirjen in opojno dehtel. Med drevjem je valovala čudovita pesem življenja, omamno kipeča, zdrava in vedra.

Tudi v brigado je seglo toplo vzdušje prelestnega gozda. Že tretji dan je bila na pohodu z obmejnih gora; šla je po poti mrtvega treljega bataljona vzdolž Blegoša, čez ceste, grape in reke na Jelovico in ponoči naprej skozi Bohinjsko kotlino na Pokljuko. Na strmih rovtih so pele kose. Toda kosci niso vriskali. Seno so pospravljali starci in otroci z ženskami. Fantje pa so se tolkli po gozdovih. Tudi žita so že zorela in obetala se je dobra letina, ki bi je bili vsi veseli, če ne bi bila krvava. Zemlja je radodarno razkrila svoje naračje in ogrela srca domačih ljudi, ki so upali, da se bliža konec vojne. Brigado je vse pozdravljalo, od blizu in od daleč.

Svetlo rosno jutro je zateklo brigado na vznožju Triglavu, na pobočjih planine Uskovnice, kjer so zvončkljale bohinjske krave in je dišalo po siru in mleku. Pastirji in pastirice so odpirali polknece stanov, ko so zagledali rep brigadne kolone. Glavnina je bila še v gozdu.

Borutova četa, s katero je hodil tudi Blisk, se je pomaknila nad planino. V četi ni nihče vedel, kam gredo. Na Primorskem se je začela letna ofenziva. Brigade, ki so branile osvobojeno ozemlje pred vdorom nemških čet, so se znašle v hudih bojih, Gorenjska pa je ostala skoraj prazna in odmaknjena od vojnih dogajanj. Slutili so, da se jim obeta kakšna večja akcija s presenečenjem. To so sklepali tudi po tem, ker se niso nikjer ustavljali in je bilo komisarjem naročeno, naj pazijo, da se ne bo nihče oddaljil od kolone.

Blisk, Vojko in Jelen so razpravljali o izdajalcu Drenovega bataljona. Šli so mimo velikega skupnega groba in Jelen se je spomnil na zaobljubo. Razglabljali so tudi o Gabru, ki je hodil na koncu voda in upiral oči v tla.

V gozdu nad planino so počivali. Čez kratek čas je vsaka četa dobila velik kolobar sira, darilo bohinjskih planšarjev. Pajk in Nande sta ga pravično razrezala, da je vsak

borec dobil zajeten kos. Hodili so vso noč in so bili lačni. Sir so pospravili brez kruha. Pol streljaja od njih je v grapi teklo potoček, v katerem so se odžejali in si napolnili čutarice.

Brigada je nadaljevala pot skozi enolične smrekove gozdove samo po lovskih stezah in kolovozih. Sredi poključkih gozdov — pod pobočji dvatisočmetrskih Draških vrhov, Lipanskega vrha in Debele peči — se je brigada ustavila na planini Zajavoru in se utaborila v gozdu. Borci so popadali po tleh in zaspali.

Sonce je že zdrsnilo za skalne robove Julijcev, ko je brigadni dežurni poiskal Bliska. Povedal mu je, da so kurirji ujeli pastirja, ki je sledil brigadi, in ga odpeljali v svojo karavlo. „Gestapovski izvidnik,“ je pomislil Blisk in si mel zaspane oči. Poklical je Jelena. Spotoma sta nameravala stopiti na okrožno vodstvo VOS, naslednji dan pa bi si z vodičem ogledala nekaj sumljivih pastirjev.

Od kurirja, ki sta ga našla v štabu brigade, sta zvedela, da se je ujeli pastir plazil po grmovju do položajev zasled. Bil je sumljiv tip, ki so ga kurirji že dvakrat obricali, ker so ga našli v bližini karavle; ker pa je bil videti bebast, so ga spustili domov.

Preden so našli globoko v goščavi skrito kolibo, se je zmračilo. Medla svetloba, ki je utripala med debli, jih je pripeljala do vhoda. Vstopili so. Kurirji so sedeli pri grobo zbiti mizi in večerjali, pastir pa je sedel zvezan v kotu, s povešeno glavo in globoko na oči potegnjem klobukom. Oblečen je bil v ponošeno obleko in nove gozdarice.

Prišleca sta se najprej zazrla vanj. Dvignil je glavo in zasrepele z majhnimi, ozko skupaj vsajenimi očmi in spet povesil glavo. Na obraz mu je legla zadrega.

„Vstani!“ je ostro ukazal Blisk. „Obveščeni smo, da oprezaš za partizani. Kdo te je poslal? Govori!“

(Se nadaljuje)

DREI, VIER ...

Nevesela sobota pri avstrijskih sosedih

Vse to vem, pa vendar se ob koncu tedna onstran Karavank nisem mogel znebiti mračne slutnje, da vsega zla ne moremo preprosto pripisati zlobnim manipulantom, ki se naroda polajšajo, temveč v dobršni meri tudi narodu, ki se pusti polajšati. Polajšanje samo je lahko stoteroliko. Vedno pa prevladuje tisto, za katero so v ljudskih dušah zakoreninjeni pogoji; pograbljenosti in zrahljane gredice, pognojene, ki samo čakajo, da pade plodno seme...

Stali smo na vmesni postaji gondolske žičnice, morda petsto, sedemsto ljudi, kaj vem. Dolga vrsta stlačenih po hodniku, po dvakrat zavilih širokih stopnicah, na vrhni ploščadi in spet med zavilimi železnimi pregradami, ki vodijo do vrat na zunanjo ploščad. Potrpežljivo smo čakali. Vsaka gondola je sprejela 6 utrjenih smučarjev in jih po napeti vrvi spustila v dolino. Med dveurnim čakanjem, tesno zgneteni, z nahrbtnikom tistega spredaj v obrazu in s smučmi onega zadaj v hrbtu, se porodi poseben odnos: nepotrpežljivost, brezobzirnost, pa spet iz skupne nevednosti porojena vdanost, ki po svoje združuje. Vse to ne bi bilo omembe vredno, ker smo take reči doživljali že na vseh koncih, tudi pri nas.

Pravim, ne bi bilo vredno, če ne bi bilo...

V vrsto se je pripehalo pet mladih avstrijskih Korošcev, samozvestnih fantov oziroma mož, ne pre pametnih, ne preveč razgledanih, pač pa hrupnih in v svoji neženirani jezičnosti tudi ljudsko duhovitih, okroglih obrazov, ki so spominjali na dobro opremljeno zamejsko kmetijo ali Gasthaus, eden bi lahko bil tudi ključavničar ali šofer dostavnega avtomobila ali uslužbenec na bencinski črpalki.

Pravzaprav smo jih prehiteli že na smučišču, na spodnjem delu proge med tretjo in drugo postajo žičnice. Bili so zadnji smučarji, ki so še poizkusili priti na spodnjo postajo v upanju, da bo tam manj čakanja. Bila je že trda tema, progla razrita, snega malo, skal pa veliko. Treba se je bilo smučati na slepo, se zanesti samo na noge, ki so povedale, kdaj je kotanja, kdaj greben. „Boste zmogli?“ smo jih vprašali. Malce prepadeni so pokimali. Plazili so se v plugu navzdol, tipali s palicami in se ustavljali, največ ustavljali. Sicer pa so se luči postaje bleščale v vse gostejšo temo že zelo blizu.

Dobre pol ure za nami so prišli v postajno poslopje, prepoteni, zardevili obrazov in brez sape. Ampak prišli so, prišli so heroji. Zavite stopnice so oživele od junaškega pripovedovanja. In potem se je začelo. Vsakokrat, ko je gondola z zgornje postaje pripeljala skupino smučarjev, so se zadržali: „Fuji, Antišportler! Zakaj nimamo mi prednosti, zakaj podpira uprava antišportnike! Antišportler, fuuuj!“

Dotlej mirna množica je oživela, se najprej sramežljivo hehetala, potem pa junaško pritegnila iz svojih grl „FUUU!“ Sprva je vse skupaj kazalo na šalo, le da so rdečelični fantje s svojim hripavim „Antišpo-

oartler, fuuuj!“ šalo hitro spremenjili v neokusno šalo, rekel bi v slaboumno šalo, če je v tem rjovenju sploh še bilo kaj šali podobnega. Človeka je mikalo, da bi jih ob foliklnem petelinjenju spomnil, kako so se še pred slabo uro vsi zgrevali komaj priplazili do sem, in da je med tistimi, katerim so veljali klici, najbrž velika večina precej boljših športnikov. Ampak kdo bi se za prazen nič spopadal s temi glasnimi gobezdali, ki so že imeli množico za seboj.

Potem so obrnili ploščo. Na vrsto so prišli gastarbajterji.

„Hej, Heinz, od kdaj pa se gastarbeiterji hodijo smučati!“ se je zadržal najmanjši, najbolj telebanast, zato pa najglasnejši, v simbolično zelenem oblačilu, z avstrijsko in koroško zastavo na rokavu in s

Mika me, da bi zapisal: to ljudstvo bo korakalo... Čeprav nisem ne prerok ne prenikav zgodovinar. Korakalo, korakalo strumno dvigalo kolena do pasu in udarjalo v taktu s podplati. Tlesk, tlesk, tlesk... In pelo: drei, vier... vese-eno, katero.

Morda bo kdo sodil, da je takešno glasno razmišljanje žaljivo ali vsaj ne na ravni novinarskih komentarjev. Pa tudi politično morda nesprejemljivo. Kajti o narodu, vseeno katerem, o ljudstvih, vseeno katerih, imamo vedno najboljšo sodbo. Narod, ljudstvo, to naj bi bilo tisto zdravo jedro, s katerim potem razni mračni špekulanti ali zaletavi pustolovci manipulirajo, ga zavajajo, hujskajo, izkoriščajo. Včasih priženejo tudi do samouničenja. Ampak narod sam v svojem bistvu je zdrav, ljudstvo je zdravo. O tem ne dovolimo dvomov.

Vidite, nesreča je v tem, da mi ni do novinarskega komentiranja na ravni. Če se bo tole razmišljanje komu zdelo politično nesprejemljivo, bo najbrž že tako. Nobenih nespornih resnic ne želim odkrivati. Zdajle, ko tole zapisujem, poizkušam samo obnoviti svoje občutke, tako kot sem jih nejasno zaznal in kot so me vznemirili. Za politično sprejemljivost ali nesprejemljivost ne zagotavljam, tudi mi ni mar trenutne usmeritve kompasa dnevne diplomacije, saj vemo, da se to in besede izbiraajo sproti in prilagajajo pravilom igre ter trenutnemu razpletu ali zaletu, kakršen že je.

čnim orlom na prsih. „Ali jih za to plačujemo?“ V skupini, ki je prestopila iz zgornje gondole, je bil očitno nekdo izmed naših, ki so ga poznali.

Množica se je pritajeno zarežala.

„Heinz, kaj če bi šla midva za gastarbajterja, a? Kaj praviš?“

Heinz, ki se je brez pretirane rahločutnosti prirnil že daleč naprej, tako da sta se zdaj pogovarjala čez glave čakajočih, se je zadržal nazaj: „Ne morem, moram delati!“

Množica se je spet zarežala. Tistega jutra je imel predsednik Kreisky pogovor na televiziji; po stari navadi je pozival k strpnosti in dobri volji pri iskanju rešitve za manjšinsko vprašanje.

„Mogoče bi pa naš ljubi Herr Kreisky uredil tako, da tudi nam ne

bo treba več delati, a? Zakaj pa ne?“

„Ne pride v poštev,“ je med smehom množice vpil oni drugi, „nekdo mora delati, da si lahko potem privoščimo tiste, ki ne delajo. Pa sploh, misliš, da se bom zdaj začel učiti srbohrvaščine?“

„Kvač,“ je rekel prvi, „Herr Kreisky bo zagvisno tako dober pa nam bo postavil nekaj tabel tudi v avstrijskem (!) jeziku.“

Huronski smeh. Odobravanje. Dva starejša gospoda z zlatimi očali, profesorja telovadbe, ki sta poprej akademsko gostobesedno razpravljala o dvojezičnih napisih (... „prosim lepo, nihče ne zanika obstoja manjšine, to so zgodovinska dejstva, toda, prosim lepo, ali si že videl na jugoslovanski strani nemške napise? Tudi o tem bi se dalo

oslova glava štrlela na dan stara ljubezen do čvrstega prepevanja koračnic. Prav nič slabše ne bi bilo, če bi namesto one, two, three intonirali kar naravno drei, vier... in udarili tisto, kako se ji že reče „... sie heist Eeeeerika“... Ali pa katero drugo o Lebensraum ali Ost-raum, saj je vseeno. Skupina mladih, brhkkih plavalasih deklet (očitno šolski razred ali internat) pa je navdušeno prepevala v svojem jeziku na stari, nam znani način. Vsakokrat, ko so nežne dekliske glasilke pritegnile, so se oči sredi zdravih lic zasvetile in odrezavo zlogovano petje je spremljalo udarjanje s smučarskimi čevlji ob tla. Tlesk, tlesk, tlesk... Same domoljubne domače viže. Toda izostreno uho bo hitro dojelo, da to niso viže takšne vrste, kot če pri nas zapojemo Pojdem v Rufo ali Petelinček je zapel, po celi vas na glas... Mehko in zasanjano. Tu je bilo vse kot noževa ostrina odrezavo, s poudarjenimi presledki, domoljubno navdušeno in stvarno hladno hkrati. Pesmi, ki jih ne prepevajo pod vaško lipo pa ne v dvoje in v troje, brez tistega, ki bi pel „čez“, pesmi, ki se pojejo v en glas z napetimi prsmi in iz katerih se rojevajo pripadnost, poslušnost, mogočni občutek korakajočih. Tlesk, tlesk, tlesk.

V dolini je množica razpadla kakor malta, ko popusti vezivo. Posamezniki so se porazgubili, po dva, po trije sedli v svoje avtomobile in se odpeljali kot miroljubna podoba vzornih očetov, dobrih fantov, pridnih hčera, ki bodo za pogrje-no domačo mizo v copatah in ob „kuglofu“ pripovedovali, kako je bilo herlich...

Tiste množice, taiste množice ni več. Razstavljen je na kose, kot deli puške, ki vsak zase niso nikomur nevarni. Ostal pa je spomin. Ne zaradi petih gobezdavih telebanov — takšne lahko naposled človek sreča tudi pri nas. Neprijeten spomin bo ostal zaradi petsto ali sedemstoglavne množice mirnih ljudi, ki so se sicer prerivali, da bi čimprej prišli v dolino, ki pa so bili kljub temu do prihoda rdečeličnih fantov dostojni, nikomur nevarni.

Samo pet jih je bilo, pet ne preveč brihtnih širokoplečih fantov, lahko bi bili tudi samo štirje ali morda celo samo trije, pa bi s svojim hripavim vpiljem in omejeno prebrisanostjo potegnili množico za seboj, da bi vpila najprej „fuj, antišpoootartler!“, potem pa fuj čemurkoli in bi sploh vpila in pritegovala, kamor bi jo vlekli. Nikogar ni bilo med vsemi petstotimi ali sedemstotimi, ki bi rekel: pamet, ljudje, ostanimo vsaj dostojni! Morda je kdo ali celo marsikateri izmed njih tudi mislil tako, pa je sprevidel, da je najpametneje molčati.

In prav zato pravim, da bo to ljudstvo še korakalo. Zaradi takih rdečeličnih fantov s pollačnim nosom, katerih predniki so bili pred tridesetimi leti najbrž unteroficirji kje na Poljskem, v Sovjetski zvezi ali morda celo pri nas in so s svojim lajajočim glasom povlekli za seboj vse takšne, kakršni so tokrat navdušeno udarjali s smučarskimi čevlji ob tla. In pa še bolj zaradi vseh tistih sicer treznih in miroljubnih, ki so morda celo v večini, ki pa ostajajo skromno tihi, ko bi bilo treba odpreti usta.

Od takšne trezne večine nima nobeden koristi. Razen seveda tisti arogantni posamezniki in njim naklonjena manjšina, ki znajo v usodnih trenutkih tej večini zamašiti usta in jo potegniti za seboj.

Pa saj ji pravzaprav niti ni treba zamašiti ust, če ostajajo kar naprej zaprla...

MILAN MAVER

Tedenska tribuna
Ljubljana

Drugi o našem vprašanju

... Krajevni napisi so politika — ne samo avstrijska, čeprav nosi dunajska vlada neposredno in največjo odgovornost. Krajevne napise je možno tudi politično zlorabljati — kot simbol in izgovor. Kdor jih (krajevne napise) odstranjuje, s tem — slučajno in namenoma — napeljuje vodo na mline določene „globalne“ politike ter ogroža mir in varnost. Zlomljene krajevne napise je lahko spet popraviti, ne pa škode, ki je bila povzročena...

Vjesnik, Zagreb

... Na Koroškem, kjer živi slovenska manjšina, so desničarski skrajneži uničili vse dvojezične krajevne napise. V naslednjih dneh so priredili nacionalistične demonstracije, 15. oktobra pa je imela šovinistična organizacija Heimatsdienst protislovensko zbirališče v Celovcu...

Novoje vromje, Moskva

... O „vojni okoli krajevnih napisov na Koroškem poroča nizozemski časopis Gazet van Antwerpen, da dvojezični nemško-slovenski krajevni napisi na Južnem Koroškem temeljijo na obveznosti, ki jo Avstrija nalaga državna pogodba. Sedanja „vojna“ meče senco na odnose med Avstrijo in Jugoslavijo...

Gazet van Antwerpen

... Jugoslavija bo podvzela vse ukrepe, da zagotovi pravice slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji, piše beograjski Komunist. V zvezi s šovinistično kampanjo na Koroškem omenjeni list vprašuje, ali je v Avstriji razen verbalnih zagotovil dobre volje sploh tudi resnična pripravljenost, da bi pravice slovenske in hrvaške manjšine v tej deželi v celoti zagotovili. List zagotavlja pripravljenost Jugoslavije za gojitev in poglabljanje sodelovanja z Avstrijo, vendar poudarja, da dobrega sosedstva ni mogoče graditi le s prizadevanji ene strani, marveč je le-to vedno rezultat politike na obeh straneh...

Komunist, Beograd

... Kriza okoli krajevnih napisov na jugovzhodu Avstrije grozi, da se razvije v mednarodno sporno vprašanje med Avstrijo in Jugoslavijo. V zvezi z deželi Koroški vzplamtevanje nemško-avstrijskih nacionalističnih občutkov ogroža slovensko manjšino...

The Observer, London

... V avstrijski zvezni deželi Koroški, ki meji na Jugoslavijo, vlada po spopadib z nemško govorečimi nacionalisti stanje krize. Nacionalistične skupine terorizirajo Slovence...

Svenska Dagbladet, Stockholm

... Protislovenska in protijugoslovanska kampanja v avstrijski zvezni deželi Koroški je zavzela obseg in potek, ki grozi postati resna ovira za nadaljnji razvoj avstrijsko-jugoslovanskih odnosov...

Oslobodjenje, Sarajevo

ZANIMIVO PRVENSTVO

12. kolo državnega hokejskega prvenstva, ki je bilo na sporedu preteklo soboto, ni prineslo večjih presenečenj. V velikem derbiju sta si v olimpijski hali Tivoli v Innsbrucku stala nasproti „večna tekmeča“ IEV in KAC. Spopad, ki je zasenčil vse prejšnje igre Celovčanov, se je za avstrijskega mojstra nesrečno končal z remijem 2:2 (0:1, 1:0, 1:1). Nesrečno se je končal zaradi tega, ker je pri stanju 2:1 za KAC strelil tik pred koncem Kanadčan Boul-lianne avtogol. Igra v Innsbrucku je bila izredno ostra in hitra, forma KAC pa se nagiba k izboljšanju. Sicer znaša razlika med KAC in vodilnim ATSE spet dve točki, vendar je važnega pomena, da KAC v soboto proti težkemu nasprotniku ni doživel poraza.

V torek zvečer je hokejsko moštvo iz Celovca nastopilo spet na domačih tleh, nasprotnik pa je bilo moštvo WAT Stad-lau z Dunaja, ki je v letošnji hokejski se-zoni deloma razočaralo, posrečilo pa se mu je kot edinemu moštvu premagati vodilne-ga ATSE. V vrsti Stadlau je igral tretji sovjetski hokejist v Avstriji Nikitin, ki velja med sovjetskimi igralci v Avstriji za najboljšega.

Kakor se je izkazalo v Celovcu, manjka-jo Nikitinu pravi ljudje, ki bi lahko z njim igrali. KAC je zmagal visoko s 7:0 (1:0, 3:0, 3:0) in demonstriral najlepši hokej v Ce-lovcu. KAC je z zmago ponovno povečal možnosti za osvojitve desete zmagovalne zvezdice po vrsti. Od prve do zadnje minu-te je KAC igral zelo borbeno, ostro in hit-ro. Odlični sta bili druga in tretja tretjina. Hokejisti KAC so po drugem голу izkoristi-li zmedenost Dunajčanov, ki v nikakršnem primeru niso bili kos mojstru. Hitre in dolge podaje, dobra koncentracija in iz-vrstna tehnika ob palici in na ledu so kon-čno privedle do najlepših golov v letošnji sezoni. Poleg tega pa so imeli Celovčani v svoji vrsti odličnega režiserja Ziplakova, ki je s hitrimi potezami popolnoma zmedel na-sprotnika. Gole za mojstra so dali Pusch-nig 2, Samonig, Possarnig, Romauch, Zipla-kov in Fernig.

Na Dunaju je WEV premagal vodilnega ATSE iz Gradca s 4:2 (1:1, 3:0, 0:1). Prvo mesto si zdaj delita ATSE in KAC z 19 točkami pred WEV in IEV (16).

DERBI V LJUBLJANI

Tudi v jugoslovanski prvi zvezni hokej-ski ligi je sobotna tekma med Olimpijo iz Ljubljane in HK Jesenice zasenčila vse dosedanje prvenstvene tekme. V derbiju je bivši jugoslovanski prvak Jesenice preprič-ljivo premagal najhujšega nasprotnika Olim-pijo v Tivoliju v Ljubljani s 5:3 (4:2, 0:0, 1:1). Tekme sta igrala ostro, prizori pa so bili razburljivi. Kazalo je, da bodo Jese-ničani visoko premagali Olimpijo in pono-vili katastrofalni poraz Olimpije 2:11 pred leti. Z nekoliko sreče pa se je znašla plastič-na ploščica le petkrat v vratih Olimpije. Olimpija je morala v soboto priznati ho-kejsko nadvlado Jesenic.

Kot državni prvak lanskega leta je Olim-pija zastopnik Jugoslavije v tekmah za ev-ropski pokal. V prvi tekmi II. kola za po-kal evropskih prvakov je Olimpija pre-magala Ferencvarosa iz Madžarske v Tivo-liju prepričljivo s 3:0.

AVSTRIJA
PREVZELA VODSTVO

V prvi kvalifikacijski skupini za svetov-no prvenstvo 1974 v Münchnu sta si v so-boto v La Valetti stali nasproti nogometni reprezentanci Malte in Avstrije. Na trdem igrišču brez trave je uspelo avstrijski re-prezentanci premagati nasprotnika z 2:0 (0:0). Z osvojitvijo obeh točk je Avstrija v prvi kvalifikacijski skupini prevzela vodstvo s 7 točkami iz 4 iger pred Madžarsko (6/4) in Švedsko (3/3) ter Malto (0/5). Avstrij-ska reprezentanca bo igrala spomladi po-vratni tekmi proti Madžarski (29. aprila v Budimpešti) in Švedski (23. maja v Göte-borgu). Lažja naloga čaka madžarsko re-prezentanco: obe pomladni tekmi sta na sporedu v NEP-stadionu v Budimpešti, prva proti Avstriji, druga proti Švedski.

Po petletnem delovanju v avstrijski dr-žavni nogometni reprezentanci je Avstrij-ska nogometna zveza lahko zadovoljna z zveznim kapetanom Stasnym. Zmage in porazi reprezentance si nekako držijo rav-notežje. V 30 tekmah je uspelo avstrijski reprezentanci 10-krat premagati nasprot-nika, 11-krat je bilo boljše nasprotno moš-vo, 9-krat pa je reprezentanca remizirala.

Poleg tekem za kvalifikacijo za svetovno prvenstvo bo avstrijska reprezentanca igra-la nekatere prijateljske tekme. 28. marca 1973 bo na sporedu tekma Avstrija — Ni-zozemska, 13. junija Avstrija — Brazilija, 26. septembra Avstrija — Anglija in 10. ok-tobra 1973 ZRN — Avstrija.

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.
Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni raz-gled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni kon-cert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avto-mobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.05 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 De-želna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.
SOBOTA, 2. 12.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 14.00 Za prijatelje ljudske glasbe — 15.30 Voščila — 17.10

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu pri Pliberku

vabi na opereto

MIKLAVŽ PRIHAJA

v nedeljo 3. decembra 1972 ob 14.30 uri v farni dvorani v Šmihelu.

Gostuje KPD iz Globasnice. Otroci in odrasli priručno vabljeni!

Katoliško prosvetno društvo v Globasnici

vabi na opereto

MIKLAVŽ PRIHAJA

v nedeljo 3. decembra 1972 ob 19.30 uri pri Šoštarju v Globasnici.

Starši in otroci priručno vabljeni!

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 2. 12.: 15.30 Hišni koncert — 16.25 Za otroke — 17.25 Za družino — 18.10 Otrokom za lahko noč — 18.55 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 „Zeli si kaj!“ — 21.50 Šport — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Gostilna v Dartmooru, film.
NEDELJA, 3. 12.: 16.45 Otroška oddaja — 17.35 Čarobni karusel — 17.40 Brez nagobčnika — 18.40 Otrokom za lahko noč — 18.45 Pogrešani Vikingi — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Šport — 20.15 Oddaja Petra Alexan-dra — 22.00 Čas v sliki.
PONEDELJEK, 4. 12.: 18.00 Novo v znanosti — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Pujsek Debelinko — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Oddelek S — 21.10 Ponedeljski šport — 22.10 Čas v sliki.
TOREK, 5. 12.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Indian River — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Svet knjige — 21.05 Ladja smrti — 22.40 Čas v sliki.
SREDA, 6. 12.: 10.00 Neznano sosodstvo — 11.00 Ladja smrti — 16.30 Za otroke — 17.10 Čarobni karusel — 17.40 Antena — 18.00 Francoščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Trije dečki in tri deklice — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled spo-reda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Poročila v rdeče-belo-rdečem — 21.30 Gospa — 22.25 Čas v sliki.
CETREK, 7. 12.: 9.15 Start vesoljske ladje Apollo 17 na Luno — 10.00 šolska oddaja — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Kdo je bil Andre Heller? — 21.20 Čas v sliki — 21.35 Zlata kalifornijska zemlja, film.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 2. 12.: 15.55 Zvezda zakona, film — 17.25 Prerezi — 18.30 Proti vodne-mu toku — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 O poklicu — 20.15 Opera buffa — 21.55 Telereprize.
NEDELJA, 3. 12.: 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Črno na belem — 18.50 Nedelja v Moskvi — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Michael Kohlhaas — 20.10 Vzgoja — 20.15 Večer glumačev, film — 21.45 Čas v sliki.
PONEDELJEK, 4. 12.: 18.30 Kaj bi lahko postal? — 19.00 Zdravstvena oddaja — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Pesem z Dunaja — 21.05 Mont-reaux 72 — 21.35 Telereprize.
TOREK, 5. 12.: 18.30 Fizika za vse — 19.00 Sledovi — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pre-gled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 21.05 Razgovor — 21.50 Telereprize.
SREDA, 6. 12.: 18.30 Italijanščina — 19.00 Visoko-frekvenčna tehnika — 19.30 Čas v sliki in kulturne

„Pomota v datumu“, oddaja s Petrom Wehlejem — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Mala solistična parada — 19.50 Note in beležke — 21.10 Opereta in njeni mojstri — 22.20 Plesna glasba po naročilu.
NEDELJA, 3. 12.: 6.10 Igra na orgle — 7.40 Veselo nedeljsko jutro — 8.15 Kaj je novega? — 10.30 Ra-dijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Obmejna postaja, radijska igra — 18.00 Mali večerni koncert — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj.

PONEDELJEK, 4. 12.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 šolska oddaja — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 14.30 Knjižni kotiček — 15.00 Komorna glasba — 17.10 Kaj rad slišim — 17.52 Oddaja kmetijske zbor-nice — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Življenje polno glasbe: Lothar Brühne — 19.50 Note in beležke — 20.10 Po operetnem svetu — 21.30 Iz avstrijskega glas-benega ustvarjanja.

TOREK, 5. 12.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 šolska oddaja — 13.30 In kaj menite vi? — 16.15 Za ženo — 17.10 Ne zaničujte mi mojstrov — 17.52 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zveneca alpska dežela — 21.10 Ljudstvo in domovina.

SREDA, 6. 12.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 šolska oddaja — 11.03 Hrvaške viže iz Gradi-ščanske — 13.30 Zborovska glasba — 14.30 Srečanje — 16.30 Operni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 17.52 Oddaja združenje industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 Obmejna postaja, radijska igra — 21.30 Zvezne dežele poročajo: Zgornja Avstrijska.

CETREK, 7. 12.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 šolska oddaja — 11.03 Ljudska glasba iz Gra-diščanske — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Iz štajerskega glasbenega ustvarjanja — 17.10 Glasbena oddaja — 17.52 Oddaja zbornice obrt-nega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.30 Človek in družba.

PETEK, 8. 12.: 6.10 Igra na orgle — 6.35 Avstrijske koračnice — 8.15 Zabavni koncert — 10.30 „Levo v sosedovi išti“, radijska pripovedka — 11.00 Dopoldan-ski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.45 „Zlato-rag — beli gams z zlatim rogavcem“ — 17.05 Glasba za konec tedna — 18.00 Marijine cerkve na Koroš-tem — 19.00 Šport ob prazniku — 19.30 Deželni raz-gledi — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Kako posta-neš svetovljan.

novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Tisoč lepotic, film — 21.30 Tele-reprize.

CETREK, 7. 12.: 18.30 Iz zgodovine: Grad Ostrovia — 19.00 Kontakt — 19.30 Čas v sliki in kulturne no-vosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Canaletto — 20.45 UFO — 21.35 Tele-reprize.

PETEK, 8. 12.: 18.30 Blues v tujem mestu — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Nova Zelandija, raj v Pacifiku — 20.15 Opera buffa — 21.35 Čas v sliki.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 2. 12.: 9.35 šolska oddaja — 16.30 Državno košarkarsko prvenstvo — 18.00 Obzornik — 18.15 Gospod Piper — 19.10 Mozaik — 19.15 Humoriistična oddaja — 19.45 Filmska burleska — 20.00 Dnevnik — 20.35 Večer z Mojmirom Sepetom in njegovimi gosti — 21.35 Na poli k zvezdam — 22.00 Medicinski center, film — 22.50 Kažipot — 23.10 Poročila.
NEDELJA, 3. 12.: 9.00 Madžarski pregled — 9.40 Po domače — 10.12 Kmetijska oddaja — 11.00 Otroška matineja — 11.50 Poročila — 11.55 Mesteca Peyton — 12.45 Kažipot — 18.15 Poročila — 18.20 Dvanajst stolov, film — 20.00 Dnevnik — 20.30 Mojstri, hu-moristična oddaja — 21.15 Stih in pesem — 21.30 športni pregled — 22.00 Poročila.
PONEDELJEK, 4. 12.: 9.05 Odprta univerza — 9.35 šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 šolska oddaja — 16.40 Madžarski pregled — 17.50 Gorl, dol, naokoli — 18.15 Obzornik — 18.30 Kremenčkovi — 18.55 Mozaik — 19.00 Zdravo mladi — 20.00 Dnevnik — 20.35 Mala antologija jugoslo-vanske TV drame — 21.35 Kulturne diagonale — 22.15 Poročila.
TOREK, 5. 12.: 9.35 šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Mlada Breda — 18.15 Obzornik — 18.30 Poje Robert Yong — 19.00 Mozaik — 19.05 Regionalna arhitektura — 19.25 Tehnika upravljanja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Bele sence, film — 22.15 Likovni nokturno — 22.30 Poročila.
SREDA, 6. 12.: 8.20 šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Veseli tobogan — 18.15 Obzornik — 18.30 Drsanje — 18.40 Ekonomsko izrazoslovje — 18.45 Poje Mitja Gregorčič — 19.05 Mozaik — 19.10 Profesor Baltazar — 19.20 Enotnost po dubočansko — 20.00 Dnevnik — 20.00 Reportaža — 20.40 Dekle v izložbi, film — 22.00 Sedem morij — 22.50 Poročila.
CETREK, 7. 12.: 9.35 šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.15 Vsi vemo vse — 18.15 Obzornik — 18.30 Vsi vlaki sveta — 18.55 Mozaik — 19.00 Sedem morij — 20.00 Dnevnik — 20.35 Četrikrovi razgledi — 21.25 Popje z ožganega grma — 22.15 Ženitev — 22.15 Poročila.
PETEK, 8. 12.: 9.30 šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Veseli tobogan — 18.15 Obzornik — 18.30 Drsanje — 18.40 Ekonomsko izrazoslovje — 18.45 Poje Mitja Gregorčič — 19.05 Mozaik — 19.10 Profesor Baltazar — 19.20 Enotnost po dubočansko — 20.00 Dnevnik — 20.00 Reportaža — 20.40 Dekle v izložbi, film — 22.00 Sedem morij — 22.50 Poročila.

Dne 23. novembra so v Ljubljani osmič podelili Bloudkove nagrade in plakete, ki spominjajo na velikana slovenskega športa inž. Stanka Bloudka. Najvišja slovenska pri-znanja za delo in dosežke v telesni kulturi so podelili 36 posameznikom in organiza-cijam.

5 Bloudkovih nagrad so prejeli naslednji zaslužni športni funkcionarji in organizacije: Niko Belopavlovič (smučarski šport), Karel Jug (šolska telesna vzgoja), Jože Šafer (te-lezna kultura), Viktor Šenica (telesna kultura) in Gorska reševalna služba (požrtvovalno re-ševanje v gorstvu). Nadalje je bilo podelje-nih 31 Bloudkovih plaket, ki so jih prejeli zaslužni športni organizatorji in uspešni športniki. Za izredne športne dosežke so bili nagradjeni Janez Andrejčič in Pe-ter Guzeli, najboljša jugoslovanska dvojica v kanuju, Anka Janša, dobitnica srebrne ko-lajne na svetovnem prvenstvu v kegljanju, Albin Planinc, 4. slovenski in 14. jugoslovanski šahovski vele mojster, smučarski skakalec Danilo Pudgar in Pavla Sitar za tekmovalne dosežke med invalidi. Bloudkova plaketa je bila podeljena tudi prizadnemu vodji šolskega centra za telesno kulturo v Ljubljani Mitju Prešernu, znanemu piscu in prevajalcu strokovne športne literature.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 2. 12.: 9.00 Za jugoslovanske delavce v Avstriji — Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 3. 12.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 4. 12.: 13.45 Informacije — Iz ljudstva za ljudstvo.

TOREK, 5. 12.: 9.30 Otroci, poslušajte! — 13.45 Infor-macije — Šport od tu in tam — Zgodovina telesne kulture koroških Slovencev: „Orel“ v Svečah.

SREDA, 6. 12.: 13.45 Informacije — Paper in sol.

CETREK, 7. 12.: 13.45 Informacije — Portret Alfreda Nobela — Cerkev in svet.

PETEK, 8. 12.: 7.10 Duhovni nagovor — Cerkev v Pliberku in okolici.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 2. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Godala v ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Ju-goslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 17.10 Z ansambлом Joachim-Ewen-Combo — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 20.00 Plesni orkester RT Zagreb v olim-pijski vasi v Münchnu — 21.10 Za prijetno razvedrilo — 21.28 Zabavna radijska igra — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi tedni.

NEDELJA, 3. 12.: 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.30 Skladbe za mladino — 9.05 Koncert iz naših krajev — 10.05 še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.15 Zabavna glasba — 15.30 Nedeljska reportaža — 15.50 Z domačimi ansambli — 16.30 Humoreska tedna — 17.05 Agent iz Vaduza, radijska igra — 18.00 Zabavno glasbena oddaja — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz za vse.

PONEDELJEK, 4. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbe-na matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Z velikimi zabavnimi orkestri — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 14.10 Slovenski amaterski zbori pojo — 16.40 Zvoki in barve orkestra Lex Baxter — 17.10 Ponedeljkovo glasbena popoldne — 18.15 Z jugoslovanskimi pevci zabavne glasbe — 20.00 Ti in opera — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 Od popevke do popevke.

TOREK, 5. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske narodne — 12.10 Pri skladatelju Urošu Kreku — 12.40 Z domačimi ansambli in pevci — 14.30 Z ansambлом Silva Stingla — 15.40 Od melodije do melodije — 18.15 V torek nasvidenje — 20.00 Pro-dajalna melodij — 20.30 Radijska igra — 21.20 Maj-hen koncert lahke glasbe — 22.15 Popevke se vrstijo — 23.15 Zagrebški kvartet.

SREDA, 6. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena ma-tineja — 9.25 Iz glasbenih šol — 9.45 Glasbeni spomi-ni — 12.40 Od vasi do vasi — 14.10 Slovenske narodne v zborovskih priredbah — 14.30 Voščila — 15.40 Odskočna deska — 16.40 Listi iz albuma orkestra „Promenade“ — 17.10 Glasbena galerija — 18.15 Glasbene vinjete — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 21.25 Tipke in godala — 22.15 S festivalov jazza — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne gla-sbe.

CETREK, 7. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Koncert za mlade poslušalce — 12.40 Z domačimi ansambli — 14.30 Voščila — 16.40 Z orkestrom Robert Hanell — 17.10 Operni koncert — 17.50 Človek in zdravje — 18.50 Ogledalo našega časa — 20.00 Jubilejna oddaja ob 80-letnici skladatelja Luke Kramola — 21.15 Od-daja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih orga-nizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in upra-va: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-50 — Tiska: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.